

5) R. recte Chalińcy Niemstowie herbu niewiadomego z Chalina (par. mokowska pow. dobrzyński⁶⁾), oraz być może

6) R. innych herbów.

Zródła wymieniają 21 R.

chowie, Tłuchówku i Rudnie. Mikołaj R. Kierdo (1545-7) oraz bracia rodzeni Mateusz (1564-8) i Łukasz (1531-68) R. Kierdowie siedzą na częściach w R. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 514, 560, 625, 997, 998; II, 27, 107, 392, 408, 420, 421, 449).

⁶⁾ Mikołaj R. Niemsta, ubogi ziemianin z R. (Wyk. pob. 154... r.) był właściwie Chalińskim. Por. Chalińscy.

157. ROKITNICCY herbu Prawdzic¹⁾ z Rokitnicy pod Górzniem (par. *świedziebińska pow. rypiński*), zamożna i wybitna rodzina szlachecka. Piastowali godności ziemskie już w pierwszej połowie XV w.²⁾ Idąc za Paprockim, który podaje genealogiczne szczegóły, dotyczące się tej rodziny, wszystkich R., cytowanych w źródłach z doby ostatnich Jagiellonów, należy uważać za Prawdziców.

Niektórzy R. Prawdzice, dziedzicząc w pierwszej połowie XVI w. na części parafjalnej wsi Księtego (pow. rypiński) i na Kozirogu w ziemi michałowskiej³⁾ pisali się Księskimi⁴⁾ i Koziroskimi⁵⁾. Znani Niesieckiemu R. herbu Nałęcz osiedlili się w R. zapewne dopiero w końcu XVI lub na początku XVII w.

Zródła z lat 1497-1598 wymieniają 12 R.⁶⁾

¹⁾ Paprocki. ²⁾ Monum. med. aevi XVIII t. I cz. I Nr. Nr. 5, 9 i inne.

³⁾ Koziróg graniczy z Osiekiem Wielkim i Kretkami Wielkimi (par. osiecka pow. rypiński).

⁴⁾ Jan R. nabył przed 1526 r. od Szymona Łochockiego część »świedziebińską« w Księżym i stąd pisał się z Księtego (Metr. Kor. XXXIX, 739; Gr. bobr. I, 1322-1331). Synowie jego Leonard, Piotr i Jerzy, którzy na schyłku panowania Zygmunta Starego posiadali część Księtego, pisali się wówczas również Księskimi (Gr. bobr. I, 1, 2, 56, 689, 690, 849, 850).

⁵⁾ Jan Koziroski z Koziroga († przed 1526 r.) brat stryjeczno-rodzony Jana, Jerzego i Walerjana R., z żony Krabicówny spłodził dwie córki Agnieszka i Annę, dziedziczki części Koziroga i Cinkowa w ziemi chełmińskiej (dzisiaj Cienkusz w pow. rypiński) oraz Rokitnicy w ziemi dobrzyńskiej. Obydwie w 1526 r. były jeszcze małoletnie (Metr. Kor. XXXIX, 739; Monum. med. aevi t. III cz. I Nr. 386). Ci Koziroscy nie mieli oczywiście nic wspólnego z Koziroskimi z Koziroga w pow. dobrzyński, drobną szlachtą cząstkową i zagrodową.

⁶⁾ Dobra Piotra R. w pow. rypiński zostały skonfiskowane w 1497 r. za jego niestawiennictwo na wyprawę wojenną (Metr. Kor. XVI, 134). W licznych zapiskach z pierwszej połowy XVI w. figurują Jerzy (1531-47), Walerjan (1531-47) i Jan R. (1526 † pomiędzy 1526 i 1543 r.) trzej bracia rodzeni, bliscy krewni, być może bracia rodzeni Adama R. (1515) z Rokitnicy (Monum.

med. aevi XVIII t. I cz. I Nr. 386). Z nich Jerzy (1531-47), dzielny wojownik (Metr. Kor. XLVI, 16. Gr. bobr. I, 255, 256, 689, 690, 831, 832, 1032) i Walerjan (1531-50), również dzielny wojownik, dowódca chorągwi nadwornej, od 1545 r. chorąży ziemi dobrzyńskiej (Metr. Kor. XLVI, 16; LXIX, 144; LXXVII, 388. Gr. bobr. I, 255, 256, 689, 690, 831, 832, 844, 845, 1249, 1250, 1322-1331; II, 244), w 1543-7 r. dziedziczyli na R. razem z Stanisławem R. (1543-7), swym krewnym niewiadomo w jakim stopniu (Gr. bobr. I, 137, 711, 931, 981, 982, 1092, 1094, 1230) Syn chorążego Walerjana z żony Katarzyny N. (1546) Marcin posiadał w 1564-7 r. części w R. i Świedziebny (Gr. bobr. I, 846, 847; II, 244. Wyk. pob.). Trzeci brat Jerzego i Walerjana Jan (1526 † pomiędzy 1526 i 1543) na części Zajezierza i Świedziebny (Metr. Kor. XXXIX, 764; Gr. bobr. I, 10-20, 179, 497, 498, 1322-1331) nabył przed 1526 r. od Szymona Łochockiego część »świedziebińską« w Księżym i stąd pisał się z Księtego (Metr. Kor. XXXIX, 764). Spłodził synów Leonarda (1543-7), Piotra (1543-7) i wojownika Jerzego (1543, † 1566), którzy dziedzicząc w 1543-7 r. na części Zajezierza i Księtego (Gr. bobr. I, 1, 2, 10-20, 27, 28, 43, 44, 52-57, 85-87, 128-130, 179, 251, 255, 256, 268, 495-498, 689, 690, 831, 832, 844, 845, 849, 850, 1033-1036, 1249, 1250, 1322-1331; II, 107, 108) pisali się również Księskimi (ibid I, 1, 2, 56, 689, 690, 849, 850). Z tymi synami Jana R. oraz ich stryjami Jerzym i Walerjanem wciąż procesuje się w 1543-7 r. ich sąsiadka Anna Księska, żona Andrzeja Galemskiego na Górzysiem v. Galeminie w pow. sierpskim, dożywotnika na części R., dziedziczka Sankowa, części Księtego, Zajezierza i Świedziebny, wypędzona przez R. z Księtego, Sankowa i Zajezierza, a po jej śmierci (1544) mąż jej wraz z synami Jerzym, Krzysztofem i Adamem, którzy odwzajemniając się Rokitnickim, zagarnęli ich część »świedziebińską« w Księżym. Strony wzajemnie najężdżają się. Nie obywa się bez zadania ran domownikom i służbie strony zwyciężonej (co należało do zwykłych w owych czasach zdarzeń). Tak np. w 1546 r. Walerjan R. poranił domowników Andrzeja Galemskiego, Jakóba Korytowskiego i Wawrzyńca Żmijewskiego (Gr. bobr. I, 844, 845). Mimo zgody, zawartej potem w tym samym 1546 r. w Lipnie, R. poróżnili się znów następnego roku z Galemskimi przy ustawianiu kopców i pomiarze granic w Świedziebnie. Epilogiem kłótni był najazd w 1547 r. przez R. dworu Andrzeja Galemskiego w Zajezierzu, podczas którego zabity został przez R. Piotr Koboski z Kobosina i ranny domownik Krzysztofa Galemskiego, Stanisław Czarnowski. (Gr. bobr. I, 1322-1331). Jerzy R. przeżył swych braci i jeszcze w 1564-5 r. posiadał część R. i Świedziebny (Wyk. pob.). Zdaje się, że synem jego był Jakób (1567) dziedzic R., żonaty z Elżbietą (1567), córka Jana Charszowskiego (Gr. bobr. II, 107, 108). Nie wiem kto był ojcem Stanisława R., żyjącego w końcu XVI w. (Bobr. ziem. oblig. f. 20).

158. ROSKOWSCY v. RUSKOWSCY herbu niewiadomego z Roskowa v. Ruskowa (par. *trąbińska pow. rypiński*).

Akta grodzkie bobrowniekie wymieniają Jadwigę z R. († przed 1566 r.), żonę Stanisława Sumińskiego (1544 † 1566)¹⁾, który za Zygmunta Starego (1545) posiadał części Steklina, Włęczu, Nowogrodu Sumińskich i Witowąża, a za Zygmunta Augusta (1564-5)

¹⁾ Gr. bobr. II, 53-56.

część Ostrowitego w pow. rypińskim. Innych R. źródła nie wymieniają. Ponieważ w 1564-7 r. na R. dziedziczą Nasięgnięwscy herbu Jastrzębiec z Nasięgniewa (par. zadusznicka pow. dobrzyński), Losiowie herbu Dąbrowa z Grodkowa w ziemi wyszogrodzkiej i Starorypińscy herbu Nałęcz z Starorypina (par. i pow. rypiński), być może przeto, że Jadwiga R. należała do jednej z tych trzech rodzin.

159. RUSKOWSCY z Ruskowa Wielkiego i Małego w par. sobowskiej pow. dobrzyńskim (dzisiaj Ruszkowo), drobna szlachta wieloherbowa, przeważnie zagrodowa.

Posiadają przydomki *Bąk*¹⁾, *Bodzanta*, *Cieciorka*²⁾, *Jach* (syn Jana), *Kupka*, *Lisiak*³⁾, *Nitka*, *Pazurek*, *Rugiel v. Rugla*⁴⁾, i *Stary*.

Źródła z lat 1531-68 wymieniają aż trzydziestu kilku R., należących do wielu różnych rodzin. Wśród tych R. są:

1) R. herbu niewiadomego przydomku *Rugla*, najdawniejsi znani nam dziedzice R.⁵⁾;

2) R. Duszotowie herbu Dołęga odmienna⁶⁾, jednej dzielnicy z innymi Duszotami: Jastrzębskimi z Jastrzębi (par. i pow. lipnoski), Szczepankowskimi z Szczepanków (par. ostrowicka pow. lipnoski) i Wylazłowskiemi z Wylazłowa (par. i pow. dobrzyński)⁷⁾;

3) R. recte Chalińcy Bodzantowie herbu Szeliga z sąsiedniego Chalina (par. mokowska pow. dobrzyński)⁸⁾;

¹⁾ Przydomek ten biorą również Turscy z Turzy Wielkiej.

²⁾ Czy R. Cieciorowie nie idą od Ciecierskich Ślepowronów lub Dołęgów z Ciecierska w pow. raciańskim?

³⁾ Przydomek Lis (od herbu) biorą Siecińscy, a przydomek Lisek — Łążyńscy i Trzeińscy. Przewiska Lisiak i Lisek mogły powstać od cech charakteru jednostek lub od nazwiska różnych rodzin Lisowskich, które na schyłku epoki jagiellońskiej kwitnęły w ziemi dobrzyńskiej np. Lisowskich Rogalów v. Gluchowskich z Gluchowa w ziemi płockiej, dziedziców części w Maluszynie, Blinie i Źródłach Małych.

⁴⁾ Przydomku tego używają w połowie XVI w. i Gluchowscy herbu Rogala z Gluchowa w pow. płockim, jedni z Bendorskimi z Bendorzyna i Lisowskimi z Lisowa Wielkiego i Małego w pow. bielskim (Gr. bobr. I, 443, 514, 515. Rpis Wittyga).

⁵⁾ Część Katarzyny Rukieleczyny w R. została skonfiskowana w 1497 r. za niedostarczenie przez się ludzi na wyprawę wojenną (Metr. Kor. XVI, 198). Widocznie konfiskata ta została cofnięta następnie, skoro w 1531-4... r. na R. niedzi Marcin R. Rugla, szlachcic zagrodowy, zapewne syn Katarzyny (Wyk. pob.).

⁶⁾ N. Ruskowski Duszota posiada w 1535 r. zagrodę w R. (Wyk. pob.).

⁷⁾ Por. Jastrzębscy, Szczepankowscy i Wylazłowscy.

4) R. recte Strupczewscy (herbu ?) z sąsiedniego Strupczewa (par. sobowska)⁹⁾;

5) R. recte Czachorowscy herbu Rogala przydomku *Nitka* z Czachorowa w pow. bielskim¹⁰⁾, jedni z Czachorowskiemi-Kochańskimi z Kochania (par. mokowska) i Czachorowskiemi-Kretkowskiemi z Kretków Małych (par. osiecka pow. rypiński);

6) R. v. Paproccy Pazurkowie (herbu ?) dziedzice części w R. i sąsiednich Paprotkach (par. sobowska)¹¹⁾. Czy ci Pazurkowie byli właściwie Ruskowskiemi, czy też Paprockiemi orzec nie jesteśmy w stanie;

7) Dwudziestu kilku R., nie należących do żadnej z powyższych sześciu rodzin¹²⁾.

⁸⁾ Mateusz R. Bodzanta staje w 1545 r. w grodzie bobrownickim (Gr. bobr. I, 719). Por. Chalińscy.

⁹⁾ Mateusz Dobek v. Dobkowicz R. v. Strupczewski (1545-68), prawdopodobnie syn Dobiesława Strupczewskiego z Strupczewa (1531-45), a brat rodzony Pawła (1564-5), Jana (1546-65) i Mikołaja (1564-5) Strupczewskich Dobków z Strupczewa Wielkiego (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 359, 377, 539-544, 796), dziedziczył najpierw (1545-7) na części w Strupczewie Małym, a następnie (1564-8) w Ruskowie (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 543, 1147; II, 389, 390).

¹⁰⁾ W pierwszej połowie XVI w. na R. między innymi dziedziczą dwaj bracia rodzeni Wojciech R. Nitka v. Czachorowski (1531-47) i Stefan R. Nitka v. Czachorowski († przed 1538 r.) oraz Jakób Czachorowski (1544). Z nich Wojciech R. Nitka, krewny z linii ojczystej Jana R. (1544), syna Stanisława (nie żyje 1544), żonaty z Anną R., dziedziczką części w R. Wielkim, córką Piotra R., a stryjeczno-rodzoną siostrą Marcina Stanisławowicza z R. Cieciorki, nabył w 1544 r. część w R. od Jakóba Czachorowskiego, zamieszkałego w ziemi płockiej i małżonki jego Barbary (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 282, 325, 326, 434, 435, 551-554, 594, 595, 756, 757, 761, 797, 798, 807, 808, 920, 1239). Brat Wojciecha (p. w.) Stefan v. Szczepan R. Nitka z R. Małego v. Czachorowski z żony Elżbiety (Pławińskiej?) z R. Małego (1535-46), poprzednio żony Materna R., z którym miała syna Marcina R. Maternicza (1539-43), spłodził córkę Apolonję (1546) za Janem Grotkowskim z Lipna oraz synów Jana Szczepanowicza v. Szczepanowicza R. (1539 † 1545) v. Czachorowskiego i Marcina Szczepanowicza R. Cieciorę z R. (1539-47). Ten ostatni czy też pochodzący z innej rodziny R. Marcin, woźny ziemski pow. dobrzyńskiego (1567) opłaca w 1564-5 r. podatek z części w R. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 8, 9, 36-39, 146, 268, 269, 325, 326, 511, 512, 514-524, 584, 797, 798, 1070, 1414; II, 328, 329). Jan Szczepanowicz R. vel Czachorowski z żoną Zofją (1545-6), córką Jana Turskiego Szczepanowicza, spłodził córki Annę (1545) i Dorotę (1545) Ruskowskie (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 518-524, 584, 920, 997, 998).

¹¹⁾ Jan Paprocki Pazurek v. Ruskowski (1531-47) posiadał części w Paprotkach i R. Był pono ojcem Tomasza (1564-5), Andrzeja (1564-7) i Bartłomieja (1564 † 1566), żonatego z Dorotą N. (1567). Paprockich vel Ruskowskich Pazurków z Paprotek i R., braci rodzonych (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 325, 326, 567, 568, 669, 670, 718, 787, 788, 1004, 1333; II, 168, 169).

¹²⁾ N. Stary (1535), dwaj bracia Mateusz (1531) i Marcin (1531-4...) Jachowie, t. j. synowie Jana, trzech bracia rodzeni Matern Bąk (1544-5), Jan (1544) i Andrzej Jankowicz (1543-4), synowie innego Jana, Małgorzata (1545) wdowa po Andrzeju Jankowiczu, Jan Kupka (1564-5), Piotr (1564-5) i Mikołaj (1564-5) R. posiadali cząstkę w R. Piotr R. z R. Wielkiego († przed 1546 r.) spłodził córkę Annę, żonę Wojciecha R. Nitki v. Czachorowskiego. Rodzony brat Piotra Stanisław († przed 1544 r.) był ojcem Jana (1544), Marcina Stanisławowicza Cięciorki (1540-6), a może i Mateusza R. Cięciorki (1543). Ten Marcin R. Stanisławowicz nabywa w 1545-6 r. części w R. od Jana Szczepanowicza R. vel Czachorowskiego i od stryjeczno-rodzonej siostry Anny R., żony Wojciecha R. Nitki. Wdowa po nim Dorota oplaca w 1564-5 r. podatek z części w R. Zdaje się, że synami Materna R. Bąka (p. w.) byli Jan (1543) i Andrzej (1545) R. Maternicze, przyrodni bracia z jednej matki Jana R. Szczepanowicza vel Czachorowskiego. Andrzej R. Lisiak trzyma w 1545 r. w zastawie część w R. (Gr. bobr. I, 9, 10, 35-39, 146, 268, 282, 325, 326, 396, 407, 434, 435, 511, 512, 515-518, 525, 551-554, 584, 594, 595, 719, 720, 756, 757, 761, 797, 798, 807-810, 865, 866, 920, 997, 998, 1070, 1111, 1239; II, 328, 329, 389, 390. Wyk. pob.).

160. RUSŁAWSCY herbu niewiadomego z nieistniejącej dzisiaj wsi Rusławów i Rusławów-Brysków (*par. bądkowska pow. dobrzyński*).

Część Adama R. w R.-Bryskach została skonfiskowana w 1497 r. za jego niestawiennictwo na wyprawę wojenną¹⁾. Jan R., szlachcic zagrodowy, posiadał w 1541 r. razem z Jakóbem Kłobukowskim Molendą młyn w Kłobukowie²⁾.

Więcej R. źródła nie wymieniają.

¹⁾ Metr. Kor. XVI, 121. ²⁾ Wyk. pob.

161. RUZOWSCY v. RÓŻOWSCY v. RUDZOWSCY z starożytnej wsi Ruzowska v. Różowska (później Rudzowski, dzisiaj Rudusk) w *par. ruskiej*¹⁾ *pow. rypińskim*.

Dziedzicami Ruzowska w końcu XV i na początku XVI w. byli dość zamożni Ruzowscy, piastujący urzędy ziemskie²⁾, zapewne Cholewowie (p. n.).

Za Zygmunta Augusta na R. dziedziczą jedynie R. herbu Ogończyk, gałąź wybitnego domu Murzynowskich z Murzynowa (*par. rokička pow. dobrzyński*), jedni z Suszyckimi z Suszyc w *par. szpitalskiej pow. dobrzyński*³⁾. Ród ten istniał w ziemi dobrzyńskiej niemal do upadku Rzeczypospolitej⁴⁾.

¹⁾ Wieś Ruż była odwieczną własnością biskupów płockich.

²⁾ Dobiesław Ruzowski, chorąży mniejszy ziemi dobrzyńskiej, zmarł w 1504 r. (Metr. Kor. XXI, 9). ³⁾ Por. Murzynowscy i Suszyccy.

⁴⁾ Protoplastą R. Ogończyków był Jan Murzynowski, początkowo (1543-7) dziedzic części Suszyc i Rudzowska, a następnie (1564-5) całego Rudzowska,

Inni R., drobna szlachta, figurujący w źródłach z 1545-1612 r. prawdopodobnie Cholewowie, już wówczas nie posiadali żadnej cząstki w R.⁵⁾.

Pieczęć z 1648 r. Różowskiego herbu Cholewa, ziemianina dobrzyńskiego, posiada znany heraldyk P. Stanisław Dziadulewicz, który pisał się Suszyckim, a najczęściej Rudzowskim v. Ruzowskim (Gr. bobr. I, 1, 47, 48, 134, 193, 292, 354, 376, 390, 397, 398, 411, 412, 445-447, 461, 477-482, 582-584, 661). Ten Jan, figurujący w wykazie poborowym 1564 r. jako Murzynowski z Rudzowska, a w wykazie 1565 r. i kwicie poborowym z tego samego roku (Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 631) jako Rudzowski v. Rzusowski (!) z Rudzowska v. Rzusowska (!) używa pieczęci własnej — Ogończyka z swymi inicjałami J. S. (l. c.). Syn jego Stanisław Suszycki v. Rudzowski (1544-7) pobierał nauki zagranicą (Gr. bobr. I, 477, 482, 582-584). Łukasz Rudzowski v. Ruzowski, wzięty w 1568 r. w część w Murzynowie, należąca do jego dłużnika Walentego Murzynowskiego (Gr. bobr. II, 335, 338), pisał się z Murzynowa. Zapewne ten sam Łukasz z żoną Anną Galemską ufundował klasztor Karmelitów w Oborach, nabytych w końcu XVI w. od Marcina Lochockiego. Akta metryczne parafii rypińskiej wymieniają Przeclawa Rudzowskiego z Pręczków (1695) i Marjanę Rudzowską († 1732), pochowaną w Oborach.

⁵⁾ Inny Łukasz Rudzowski staje w 1545 r. w grodzie bobrownickim (Gr. bobr. I, 688). Mateusz Ruzowski posiadał w 1564-7 r. część w Dobrem (ibid. II, 12. Wyk. pob.), Aleksander Ruzowski v. Rudzowski v. Różowski (Gr. bobr. II, 335, 338) wziął w 1567 r. w zastaw od Mateusza Zembowskiego część w Wojnowie. W końcu XVI w. siedział na cząstce w Radominie. Zmarł przed 1602 r. (Bobr. ziem. oblg. f. 3 i 4). Synowie jego Jan, żonaty z Karwosiecką, Jerzy, Mateusz i Jakób Ruzowscy v. Różowscy sprzedają w 1612 r. jedną włókę w Radominie Wojciechowi Rętfińskiemu, podwojewódzkiemu ziemi dobrzyńskiej (ibid. f. 2, 3, 10, 11). Innych R. prócz wymienionych, źródła nie cytują.

162. RZUCHOWSCY z Ruchowa pod Lipnem (*par. wierzbička pow. lipnoski*), drobna szlachta zagrodowa dość licznie rozrodzona.

W drugiej połowie XV w. na Rz. siedzieli Lubowie¹⁾.

W 1531-68 r. na Rz. dziedziczą:

1) Pięciu Rz. nieznanego pochodzenia²⁾, wśród których mogli być i najdawniejsi dziedzice Rz. Lubowie.

¹⁾ Małgorzata z Rz. herbu Lubicz była matką Jana Hermana z Rz. herbu Junosza, a babką rodzoną Kacpra Hermana z Rychnowa w ziemi chełmińskiej, który 8 maja 1503 r. oczyścił się z zarzutu nieszlachectwa na rokach grodzkich w Bobrownikach (Metr. Kor. XX, 118). Zapewne do tej samej rodziny Rz. Lubów należał Michał Rz., którego część w Rz. została skonfiskowana w 1498 r. za jego niestawiennictwo na wyprawę wojenną (Metr. Kor. XVI, 198).

²⁾ Marcin (1531-4...), Mikołaj (1540), Grzegorz (1541), Jan (1541) i Stanisław (1535-47) Rz., szlachta zagrodowa z Rz. Z nich Stanisław, wyzbywszy się swej schedy, mieszkał w Lipnie (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 654-656, 1050, 1113).

2) Gorzechowscy (herbu ?) z Gorzechowa (par. siecińska pow. dobrzyński), którzy od Rz. i innych swych posiadłości w pow. dobrzyńskim w Parzymiu (par. sikorska), Strupczewie (par. sobowska) pisali się Rzuchowskiemi, Parzymyskiemi, Strupczewskimi³⁾, a zapewne i od Trzcianki (par. będkowska pow. dobrzyński) Trzecińskiemi;

3) Rz. recte Makowieccy herbu Rogala z Makowca (par. karnkowska pow. lipnoski)⁴⁾, jedni z Makowieckimi-Chlebowskimi z Chlebowa (par. karnkowska);

4) Rz. recte Żórawscy herbu Ogończyk z Żórawina w pow. sierpskim⁵⁾, jedni z Żórawskimi-Kukowskimi z Kukowa.

Niektórzy Rz. (Lubowie ?), dziedzicząc w połowie XVI w. na sąsiednim Nagórzyńku (par. karnkowska), pisali się Nagórskimi i brali przydomek *Brzdyk v. Bzdyk v. Bzdykowiec*⁶⁾.

Źródła z XVI w. wymieniają 14 Rz.

³⁾ Paweł Rz. v. Gorzechowski v. Parzymiski (1538-46), syn Jana Fioła z Gorzechowa v. Parzymia (1498 † przed 1543 r.), a synowiec rodzony Andrzeja z Gorzechowa (1498) sprzedał w 1543-6 r. swoje części w Gorzechowie, Parzymiu i Strupczewie, odziedziczone po ojcu, swym braciom rodzonym Feliksowi (1535-46), Janowi (1543-6) Gorzechowskiemu v. Parzymiskiemu i Stanisławowi (1543-7) Fiołowiczowi Gorzechowskiemu v. Parzymiskiemu v. Strupczewskiemu (Wyk. pob. Metr. Kor. XVII, 176, 175. Gr. bobr. I, 195-198, 514, 690, 691, 788-792; II, 162, 163). Por. Trzecińscy.

⁴⁾ Marcin Makowiecki Kuśnierz (1531 † 1546 lub 1547) z Makowca i Rz. z żony Katarzyny N. spłodził syna Adrjana Makowieckiego vel Rzuchowskiego (1564-7), szlachcica zagrodowego w Rz. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 892, 1215, 1217, 1218, 1355, 1356; II, 28, 29). Makowieccy Kuśnierze byli herbu Rogala (Por. Makowieccy).

⁵⁾ Stefan Żórawski v. Rzuchowski z Rz. (1531-4... † przed 1547 r.) miał dwóch synów Jana (1547-67) Żórawskiego v. Rzuchowskiego z Rz., woźnego ziemskiego pow. lipnoskiego, i Ambrożego (1547) Rz. z Rz. oraz córkę Annę (1547) Białoskórską z Golubia (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 1233, 1272; II, 89-91, 194, 196). Pieczęcie z 1565 r. naszego Jana Żórawskiego z Rz. (Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. Nr. 218, 942 i 1565) są zupełnie niewyraźne. Szymon Żórawski z Żórawina i Mikołaj Żórawski vel Kukowski z Żórawina i Kukowa w tym samym roku pieczętują się Ogończykiem (ibid. Nr. Nr. 164 i 1137). Ten ostatni był rodzonym bratem Wojciecha Żórawskiego z Kukowa, Wencysława i Grzegorza Żórawskich z Żórawina i Małgorzaty, żony Mateusza Cegieli z Chlebowa (Por. Kukowsy). Wityg zna tylko Żórawskich herbu Godziemba (ks. pob. płoc. 1538 r.).

⁶⁾ Mateusz Rz. z Nagórzyna († przed 1544 r.) spłodził trzech synów: Pawła (1544) i Adama (1544) Rz. oraz Piotra (1544-67) Rz. vel Nagórzyńskiego v. Nagórskiego Brzdyka v. Bzdyka v. Brzdykowieca, dziedziców części w Nagórzynie (Gr. bobr. I, 418, 419, 824, 989, 1171, 1172, 1285; II, 49, 50. Wyk. pob.).

S.

163. SADŁOWSCY z parafjalnej wsi Sadłowa w pow. rypińskim. Za Jagielly na S. siedział możny ród Doliwów, z których Tomko, kasztelan słoński, brał udział w 1434 r. w obiorze Jagiellończyka na tron polski¹⁾.

W połowie XVI na S. oraz kilku wsiach okolicznych dziedziczą Swaroccy herbu Rogala z Swarocina w ziemi gostyńskiej. Jeden z tych Swarockich Benedykt v. Bieniasz (1544-65). współdziedzic Sadłowa, Stempowa, Linnego i Zasad Małych figuruje w jednej zapisce sądowej z 1544 r., jako Bieniasz z Sadłowa, t. j. Sadłowski²⁾.

¹⁾ Rzyszcz. i Mucz. Kod. dypl. t. II Nr. 578. Por. Czyżewscy.

²⁾ Gr. bobr. I, 277. Por. Gr. bobr. II, 28.

164. SANKOWSCY herbu niewiadomego z Sankowa (par. księżka pow. rypiński) patrz Szynkowscy z Szynkowa.

165. SARNOWSCY z Sarnowa v. Sarnówka pod Skąpem (par. rogowska pow. rypiński), drobna szlachta Nielicznie rozrodzona.

Jakiego herbu byli pierwotni dziedzice S., którzy na schyłku panowania Zygmunta Starego już nie siedzieli na S., powiedzieć nie jesteśmy w stanie. Od tych S. idą prawdopodobnie Kolankowscy Sarnkowie z niezbyt oddalonego Kolankowa i ich gałęź Janczewscy Sarnkowie z Janczewa (par. karnkowska pow. lipnoski), graniczącego z Kolankowem¹⁾.

Cytowani w źródłach z 1531-67 r. S. z S. byli gałęzią Wilewskich herbu Trzaska z Wilewa w pow. szreńskim²⁾, niegdyś gniazda Gozdawów³⁾.

¹⁾ Por. Janczewscy i Kolankowscy.

²⁾ Rpis Wityga. Mateusz Wilewski z S. vel Sarnowski w 1531-4... r. posiada zagrodę w Sarnowie. W 1564-5 r. jako S. opłaca podatek od jednej włóki w Sarnowie v. Sarnówku (Wyk. pob.). Syn jego Stanisław S. z Sarnówka, żonaty z Katarzyną Siecińską, córką Jakóba Siecińskiego v. Białkowskiego z Białkowa i Anny Grodzeńskiej, bierze w 1567 r. w dzierżawę od Stanisława Maliszewskiego, sędziego grodzkiego bobrownickiego i podsejdyki ziemi dobrzyńskiej, część w Sarnówku (Gr. bobr. II, 206), kupioną przez Maliszewskiego od Jana S. (herbu Trzaska?). Katarzyna Sarnowska kwituje w tym samym roku Tomasza Białkowskiego, swego brata rodzonego, z sukcesji po rodzicach (ibid. II, 145, 146). Innych S. źródła nie wymieniają.

³⁾ Przywilej dla Gozdawów z d. 26 kwietnia 1473 r. (Semkowicz, Mazowieckie przywileje rodowe z XIV i XV w. Arch. Kom. Hist. XI, 389).

166. SIECIŃSCY z parafjalnej wsi Siecina v. Siecinia Wielkiego i S. Małego v. Borowego¹⁾ w pow. dobrzyńskim na granicy ziemi plockiej, drobna szlachta cząstkowa i zagrodowa.

W 1525-68 r. na S. dziedziczy około 20 S., mianowicie:

- 1) S. herbu Rogala²⁾, bezwątpienia jedni z Żernickimi z sąsiednich Żerników (par. sikorska pow. dobrzyński);
- 2) S. herbu Lis³⁾, a prawdopodobnie;
- 3) S. innych herbów.

S. przydomku *Trąbka* należą do Rogalów i do innej jakiejś rodziny⁴⁾.

Od Jakóba S., tenurariusza Krasic w pow. przemyskim, żonatego z Barbarą Orzechowską, który po odstąpieniu mu tej tenuty przez teścia Jana Orzechowskiego⁵⁾ zaczął się pisać Krasickim, idą Krasicey herbu Rogala.

Inny Jakób S. († przed 1567 r.) z Białkowa (par. płońska pow. rypiński) v. Białkowski⁶⁾ był przodkiem Białkowskich jak się zdaje, też Rogalów⁷⁾.

¹⁾ W źródłach również Siecieńscy z Siecinia, Sicienia. ²⁾ Paprocki.

³⁾ Wawrzyniec i Jan S. Lisowie stają w 1567 r. w grodzie bobrownickim (Gr. bobr. II, 6, 7, 249). W połowie XVI w. Lisowie posiadają 11 gniazd w ziemi plockiej a wśród nich Rachocin i Kosinice w pow. sierpskim (Rpis Wittyga).

⁴⁾ Przydomku *Trąbka* używały wówczas w ziemi plockiej jedynie rodziny herbu Rogala np. Łukoscy z niezbyt odległego od S. Łukoszyna-Borków i Łukoszyna-Byków w pow. plockim (l. c. Gr. bobr.) Wojciech S. Trąbka z S. dokupił w 1527 r. od Pawła Goworowskiego z Płocka część »goworowską« w S. (Gr. bobr. I, 472-475), na której w 1545-6 r. siedzą jego synowie Andrzej i Stefan oraz brat ich przyrodni z jednej matki, a z innego ojca (ibid. I, 575, 611, 697, 698) Wawrzyniec S., którego również nazywano Wojtaszkowiczem Trąbką. Ten ostatni (1544-68) prócz części w S. posiadał (1544-5) część w Strupczewie Małym (Gr. bobr. I, 377, 392, 396, 419, 472-475, 554, 567, 575, 611, 671, 697, 698, 702, 757, 997, 1235, 1311, 1379, 1380; II, 8, 363, 364, 401. Wyk. pob.) Pawła S. Trąbkę wymieniania akta grodzkie bobrownickie z 1567 r. (Gr. bobr. II, 249).

⁵⁾ Metr. Kor. XXXVIII, 289; XLIV, 400; XLVI, 108. Syn tego Jakóba Stanisław, dożywotni tenurariusz Krasic, figuruje w Metryce Koronnej 1552 r. jako Sieciński (ibid. LXXX, 221).

⁶⁾ Gr. bobr. I, 342, 343, 345, 347, 348, 363, 1051. ⁷⁾ Por. Białkowscy.

167. SKASZEWCY herbu niewiadomego z królewskiej wsi Skaszewa v. Skaszowa (par. i pow. dobrzyński).

Franciszek S. siedzi w 1535 r.¹⁾ na zagrodzie w S.

Innych S. źródła nie wymieniają.

¹⁾ Wyk. pob.

168. Z SKĄPEGO (par. skąpska pow. lipnoski) i KOŚCIELCA w pow. inowrocławskim, ród herbu Ogończyk v. Kościeleccy, najslynniejsza rodzina magnacka kujawsko-dobrzyńska, pochodząca z potężnego pnia Ogonów, z którego wyszli w ziemi dobrzyńskiej Radzikowscy, Chodorascy, Działyńscy, Wolscy, Żelscy, Sokołowscy, Murzynowscy, Suszyccy i Rudzowscy, w Łęczyckiem — Unieńscy i Kucińscy, a w ziemi zawkrzeńskiej — Kuczborscy.

Przodkami Kościeleckich byli: Ogon, żyjący w końcu XIII w., mąż zasłużony Ziemowitowi ks. dobrzyńskiemu, syn jego — Piotr Ogon, kasztelan dobrzyński (1350-64), już za Łokietka (1329) wraz z braćmi Pawłem, kasztelanem łęczyckim, Marcinem, podkomorzym łęczyckim i Jakóbem Ogonami, dziedzic Lubina, Dąbrówki, Woli i Murzynowa w ziemi dobrzyńskiej²⁾, syn Piotra — Andrzej z Unieni, Radzikowa i Kuczborka, również kasztelan dobrzyński († 1395) i syn Andrzeja — Mikołaj z Kutna (1388, 1395). Od jednego z synów tego ostatniego — Janusza, wojewody gniewkowskiego v. inowrocławskiego i starosty dobrzyńskiego (1420), wskutek działań familijnych (1413), dziedzica Skąpego i Kościeleca, idą Kościeleccy, których gałęź osiadła na S. pisała się w XVI w. z Skąpego lub z Kościeleca na Skąpem³⁾.

Z przodków K. na Skąpem wnuk Janusza, wojewody gniewkowskiego Wincenty (1472—nie żyje 1495), podkomorzy (1472-9) i starosta dobrzyński (1485), nie pisał się z Kościeleca, lecz z Skąpego lub z Bobrowników w pow. lipnoskim⁴⁾. Brat rodzony Wincentego Jan z Kościeleca, wojewoda inowrocławski, współdziedzic Skąpego, w pewnej zapisce Metryki koronnej z 1494 r. figuruje jako Jan z Skąpego⁵⁾.

¹⁾ Boniecki t. XI str. 246. ²⁾ Rzyszcz. i Muezk. Kod. dypl. t. II Nr. 481. Ploc. grodz. wiecz. 1545 r. t. X f. 309, 310.

³⁾ Metr. Kor. XIV, 165 i 365; XVI, 194; XXIV, 222, 265; XXV, 149; XXVIII, 20; XXIX, 350 i 368; XXX, 57, 156, 168, 279; XXXI, 472; XXXIII, 635, 240; XXXIV, 10, 210, 213, 214, 245, 221, 247; XXXIV, 216 Nr. 3181; XXXIV, 215 Nr. 3181; XXXVII, 103, 131, 135, 165, 167, 534; XXXVII, 9, 138, 348; XXXVIII, 33 i 679; XXXVIII, 228 i 710; XCIX, 342. Gr. bobr. I, 13, 26, 83, 94, 148, 257, 297, 364, 402, 1080. Bobr. ziem. oblig. f. 18 i 19. Boniecki l. c.

⁴⁾ Metr. Kor. XII, 71; XIII, 18 i 19; XIV, 137; XV, 124. Jeden z synów tego ostatniego Stanisław, kasztelan dobrzyński, odziedziczywszy na mocy ostatecznych działań familijnych po stryju Mikołaju biskupie chełmskim, dokonanych w 1507 r., miasto Nową Wysoką w pow. nakielskim, pisał się z Wysokiej (Metr. Kor. XXV, 192; XXVI, 225 i 265; XXX, 29; XXXIII, 635; XXXIV, 10; XXXVII, 202).

⁵⁾ Metr. Kor. XI, 191.

W połowie XVI w. Skape wraz z Czermnem przez małżeństwo Zofji Kościeleckiej (1537-68), córki Mikołaja wojewody kaliskiego, z Sebastjanem Mieleckim (1522-72), kasztelanem wiślickim, starostą brzeskim (od 1568 r. kasztelanem krakowskim) przeszło w dom Mieleckich⁶⁾.

Genealogję tej rozrodzonej rodziny⁷⁾, która wzięła swe nazwisko od wsi, położonej poza ziemią dobrzyńską, podamy w części drugiej naszego dzieła.

Por. Kościeleccy i Mieleccy Poczci Przybyszów.

⁶⁾ Wyk. pob. Metr. Kor. LIV, 7. Gr. bobr. II 58, 59, 97, 98, 267, 353, 354.

Oprócz Zofji Kościeleckiej, nasze źródła archiwalne wymieniają jej ojca Mikołaja Kościeleckiego z Skapego (1490-1530), kasztelana i starostę dobrzyńskiego (1490), następnie (1530) wojewodę kaliskiego, starostę brzeskiego, dobrzyńskiego i kowalskiego (Bobr. ziem. oblig. f. 18 i 19 Gr. bobr. I, 372-376), brata rodzonnego Zofji — Jana Kościeleckiego na Skapem (1531-47), podkomorzego krakowskiego, starostę brzeskiego, dobrzyńskiego, kowalskiego (1531), a następnie (1543-7) wojewodę inowrocławskiego, starostę brzeskiego, bobrownickiego, dobrzyńskiego, kowalskiego i świeckiego (Gr. bobr. I, 13, 26, 83, 84, 94, 140, 148, 168, 182, 183, 257, 274, 297-299, 331, 344, 345, 364-366, 402, 568, 589, 628-632, 672-674, 723, 724, 766, 767, 798, 804, 846, 851, 870, 886, 949, 950, 989, 1080, 1226, 1227, 1247, 1273, 1276, 1277, 1285-1287) i innego Jana K. (1543-4), wojewodę łęczyckiego, starostę bydgoskiego, tucholskiego, człuchowskiego i nakielskiego (Gr. bobr. I, 49-51, 322).

⁷⁾ Pomimo olbrzymiego materiału genealogja K. w naszych herbarzach nowoczesnych jest bardzo pobieżna i niekompletna.

169. ŚNIECHOWSCY v. ŚMIECHOWSCY z Śniechów v. Śmiechów (*par. sudraska pow. lipnoski*), drobna szlachta cząstkowa i zagrodowa. Niektórzy z nich używają przydomków *Kozik, Rudolt, Skopek i Strupek*.

Na schyłku epoki Jagiellońskiej na Ś. siedzą:

1) Ś. herbu Bełty¹⁾, rodzina pochodząca ze Śląska²⁾;
2) Ś. Strupkowie czyli właściwie Strupczewscy (herbu ?) z Strupczewa (*par. sobowska pow. dobrzyński*)³⁾;

3) Ś. Kozikowie recte Kozieccy herbu Ogończyk z Kozic w pow. sierpskim,⁴⁾ jedna rodzina z Kozickimi z Kolan-

¹⁾ Żernicki.

²⁾ Piekosiński Her. pol. Nr 194. Dorst, Schlesiendes Wappenbuch. Paprocki pono, mylnie wywodzi naszych Ś. z Śniechów na Podgorzu, Ś. herbu Bełty dotychczas dziedziczą na Ś.

³⁾ Dorotę Śniechowską Strupkową z Śniechów t. j. Strupczewska, z synem wymieniają wykazy poborowe szlachty zagrodowej z 1538-41 r.

⁴⁾ Rpis Wittyga. Marcin Ś. Kozik (1531-45), t. j. Kozicki, z żoną Elżbieta (1545) posiadał zagrodę w Ś. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 679).

kowa i Kozickimi v. Turskimi Koziczkami z Wilczej Turzy (*par. tluchovska pow. dobrzyński*);

4) Ś. herbu Lubicz gałęź Ligowskich z sąsiedniego Ligowa i Ligówka (*par. ligowska pow. lipnoski*)⁵⁾, którzy wraz z Chocięńskimi z sąsiedniego Chocienia (*par. ligowska*) idą od Kokoszczyńskich z pobliskiego Kokoszczyzna (*par. sudraska*).

Źródła z 1531-68 r. wymieniają kilkunastu Ś., których większość posiada prócz części w Ś., działki w gniazdach Lubów-Kokoszczyńnie, Ligowie, Ligówku, Chocieniu i w pobliskich Gozdach (*par. ligowska*)⁶⁾.

⁵⁾ Adam i Józef Ligowscy (1546-8) z Ligowa i Gozdów, synowie Szymona Ligowskiego Luby (1541 — nie żyje 1564) z Ligowa i Chocienia w pewnej zapisce sądowej z 1568 r. (Gr. bobr. II, 439, 440) figurują naprzemian jako Ś. i Ligowscy (Wyk. pob. Gr. bobr. II, 59, 60, 437, 439, 440, 451-453).

⁶⁾ Jan (1531-4...), Mikołaj (1531-4...), Dorota Ś. Strupkowa z synem (1538-41), Marcin Ś. Kozik (1535-45) z żoną Elżbietą (1545) i Adam Ś. Skopek (1545) posiadali cząstki w Ś. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 679). Zygmunt Ś. (1545-6) spłodził pięciu synów Łukasza (1545), który zmarł w młodym wieku, Jana (1564-8) z Ś. Ligowa, Ligówka i Gozdów, Wojciecha (1565-8) z Ś., Chocienia i Gozdów, Antoniego (1568) i Stanisława (1567-8) z Ś. i Gozdów. Gr. bobr. I, 572, 585-588, 607-609, 625, 679, 692-695, 812, 932; II, 105, 221, 222, 318, 319, 389, 403, 437, 439, 440, 447, 451-453). Czterej ostatni dziedziczyli na częściach w Gozdach razem z Kokoszczyńskimi, Ligowskimi i Chocięńskimi niepodzielnie (Gr. bobr. II, 439, 440, 451-453). Gall Ś. z braćmi (1564-5) siedział na cząstkach w Ś. i Kokoszczyńnie, a Adam (1564-8) i Jan Rudolt Ś. na częściach w Ś. (Wyk. pob. Gr. bobr. II, 437, 439, 440, 451-453).

170. SOKOŁOWSCY z Sokołowa (*par. dulska pow. rypiński*). Za Jagiellę na S. siedzieli na S., jedni z Dolskimi z sąsiedniego Dolska, potomkowie braci Hanusza i Piotra z Stangenberga v. Sztembarka w pow. sztumskim, dziedziców Dolska, Kawieczyna i Modrzyna, nabytych w 1386 r. od Władysława ks. opolskiego i dobrzyńskiego¹⁾.

W notatach heraldyczno-sfragistycznych kanclerza Zamoyskiego figuruje pieczęć herbowa przodka S. Janusza S., stolnika dobrzyńskiego²⁾, w której wydawca tych notat Piekosiński mylnie upatrywał lamparta, t. j. herb Lewart³⁾, a która istotnie wyobraża raczej

¹⁾ Lites t. II, przypiski.

²⁾ Nr. 456, przerysowana z aktu z d. 25 stycznia 1434 r., zawierającego obietnicę obioru Jagiellończyka na tron polski przez szlachtę dobrzyńską. Oryginalna pieczęć Janusza na tym akcie z biegiem czasu uległa zniszczeniu (Rzyszcz. i Muezk. Kod. dypl. t. II, Nr. 578).

³⁾ L. e. Piekosiński Roczn. her. t. II.

lisa lub rysia t. j. herb własny Sokołowskich i Dulskich⁴⁾, czyli Gryzimę odmienną.

Ród potomków Janusza, należący do zamożnej szlachty, wydał Łukasza S. († 1506 r.), pisarza ziemi dobrzyńskiej⁵⁾ i Piotra S. (1504 † przed 1528 r.) na Żale, Sokołowie z młynem Tarym, Kawieczynie i Modrzymie w ziemi dobrzyńskiej, tenutarjusza różnych królewskich w tej ziemi i na Kujawach, podkomorzego brzeskiego (od 1504 r.), kasztelana konarskiego (1505), wreszcie rypińskiego (1519)⁶⁾. Z pierwszej żony Barbary Grudzińskiej (1505-19), dziewczynki Pilchowic i Bożejowic na Kujawach, córki Mateusza Grudzińskiego, kasztelana bydgoskiego, kasztelan Piotr S. nie zostawił potomstwa, z drugiej zaś żony Zofji Lisowskiej herbu Przegonia odmienna, z Lisowa w ziemi chełmińskiej, córki Mikołaja, 2-o v. małżonki Wincentego z Działynia Żelskiego (1520-68) herbu Ogóńczyk, kasztelana słońskiego, a następnie dobrzyńskiego, spłodził syna Wojciecha S., ostatniego z rodu S., bezpotomnie zmarłego przed 1538 r.⁷⁾

Ten ostatni zapisał matce i jej synom z drugiego małżeństwa Feliksowi i Piotrowi Żelskim cały swój majątek wraz z należącą do niego częścią S.⁸⁾, od którego kasztelan Wincenty Żelski zaczął pisać się na Sokołowie⁹⁾, a następnie syn jego Feliks Żelski (1546-68) z Żalego¹⁰⁾ na części Sokołowa, żonaty z Barbarą Dolską na Dolsku, — Sokołowskim¹¹⁾.

Czy od Feliksa Żelskiego v. Sokołowskiego idą S. herbu Ogóńczyk, dziedziczący w końcu XVI w. na Grabowie w Inowrocławskim¹²⁾, powiedzieć nie umiem.

⁴⁾ Por. Dulscy u Niesieckiego i Bonieckiego.

⁵⁾ Metr. Kor. XXI, 377. Łukasz S. otrzymał ekspektatywę na pisarstwo w 1503 r. (ibid. XX, 55).

⁶⁾ Metr. Kor. XX, 192; XXI, 289; XXIII, 204; XXIV, 265; XXV, 296; XXVI, 225; XXVI, 268; XXIX, 137 i 336; XXXIII, 543, 583, 586, 761, XXXV, 464 i 466; XXXVII, 294 i 457; XXXIX, 154 i 156.

⁷⁾ Metr. Kor. XXI, 289; XXXIII, 583, 586; XXXIX, 154, 156; XLIV, 5.

⁸⁾ Metr. Kor. LV, 39, 54. Gr. bobr. I, 223, 224, 482, 493.

⁹⁾ Gr. bobr. I, 223, 224.

¹⁰⁾ Żelscy z parafjalnej wsi Żalego w pow. rypińskim, gałązka Działuńskich z parafjalnej wsi Działynia w pow. lipnoskim, byli jedni z Wolskimi, Kucieńskimi, Unieńskimi, Kościeleckimi, Radzikowskimi, Kuczborskimi, Chodoraskimi, Murzynowskimi, Suzyckimi i Rudzowskimi. Por. Działuńscy i Żelscy.

¹¹⁾ Gr. bobr. I, 842 II, 12, 130, 194, 226, 227, 229, 230, 231, 340, 355. Wyk. pob. ¹²⁾ Borkowski, Spis rodzin szlachty polskiej.

Trzecia rodzina S. była gałęzią Gorczyńskich herbu niewiadomego z Gorzenicy (Małej ?)¹³⁾ pod Brodnicą w ziemi michałowskiej. Ród ten osiedlił się w ziemi dobrzyńskiej w drugiej połowie XV w. i już na początku XVI w. posiadał część S. Protoplasta tej rodziny Horacy Gorczyński otrzymał w 1497 r. nadanie dóbr w pow. rypińskim, skonfiskowanych Piotrowi Rokitnickiemu za niestawiennictwo na wyprawę wojenną¹⁴⁾. Jan Horacy Sokołowski, prawdopodobnie syn Horacego Gorczyńskiego, zapisał przed 1543 r.¹⁵⁾ swoją część S. synowi Jakóbowi Horacemu (1543-67). Ten Jakób Horacy pisał się Gorczyńskim na Sokołowie lub Sokołowskim na Gorzenicy¹⁶⁾, i spłodził z żony Elżbiety N. syna Piotra Gorczyńskiego z Sokolowa¹⁷⁾.

Z tego samego S. mieli również wyjść S. herbu Rola, którzy kwitnęli w ziemi dobrzyńskiej za czasów Paprockiego¹⁸⁾.

¹³⁾ Gorzenica Wielka była w pierwszej połowie XVI w. wsią królewską, należąca do starostwa brodnickiego (Metr. Kor. L, 51, 169).

¹⁴⁾ Metr. Kor. XVI, 134. ¹⁵⁾ Gr. bobr. I, 223, 224.

¹⁶⁾ Wyk. pob. Gr. bobr. II, 179. ¹⁷⁾ Gr. bobr. II, 51.

¹⁸⁾ Paprocki, Her. ryc. pol. str. 336.

Sokołowscy herbu Jastrzębiec patrz Gembartowie. Sokołowscy herbu Dołęga v. Szreńscy i Sokołowscy herbu Pomian patrz Poczet przybyszów.

171. SOSNOWSCY z Sosnowa (*par. rogowska pow. rypiński*).

W końcu XV w. na S. dziedziczyła N. Sosnowska, której skonfiskowano dobra za niedostarczenie przez nią ludzi na wyprawę wojenną¹⁾. Zdaje się, że w XVI w. S. już nie siedzieli na S. Za Zygmunta Starego Andrzej S. (1535-41) posiadał zagrodę w Borzyminie, a Mikołaj S. (1547) trzymał w zastawie dwie włóki w Dolsku²⁾.

S. należało już wówczas do Brzeskich, szlachty cząstkowej z sąsiednich Brzeszczków.

O herbach S. żadnych wiadomości nie posiadamy³⁾.

¹⁾ Metr. Kor. XVI, 98. ²⁾ Gr. bobr. I, 1369, 1370 Wyk. pob.

³⁾ Kojalowicz i Niesiecki, a za nimi inni heraldycy (Siebmacher, Krasiecki) zapewne mylnie wywodzą z ziemi dobrzyńskiej S. herbu Godziemba.

172. ŚPIEGOWSCY z Śpiegowa pod Dobrzyniem (*par. sadusznicka pow. dobrzyński*). Za Jagielly siedzieli na Ś. Wczeleze, przybysze z Wielkopolski, zapewne jedni z Wielickimi

z niezbyt odległego Wielkiego parafjalnego w pow. dobrzyńskim. Dobrogost ze Ś. i Trojan z Wielkiego, obydwaj z rodu Wczeliczów, brali udział w 1434 r. w obiorze Jagiellończyka na tron przez szlachtę dobrzyńską¹⁾. Prawdopodobnie do tego samego rodu należał Mikołaj ze Ś., figurujący w pewnej zapisce sądowej brzesko-kujawskiej z 1421 r.²⁾

W 1543-67 czterech Ś. dziedziczy na częściach w Ś., sąsiednim Kisielewie, Kisielewku, Radominie, Płonem Małym w ziemi dobrzyńskiej i Stawcu na Kujawach³⁾. Na początku XVII w. Ś. posiadają części w Radominie i Białkowie⁴⁾. Herby tych Ś. nie są nam wiadome.

Ś. przydomku *Falk*⁵⁾ byli jedni z Szczutowskiemi Falkami v. Falkowiczami, jak się zdaje Lubami, z Szczutowa w par. płońskiej pow. rypińskim⁶⁾.

Ogółem źródła z czasów dwóch ostatnich Jagiellonów wymieniają 5 Ś.

¹⁾ Rzyszcz. i Mucz. Kod. dypl. t. II, Nr. 578.

²⁾ Kochanowski, Ks. sąd. brz. kuj. Nr. 2300.

³⁾ Stanisław Ś. (1543-7) na części w Ś., Kisielewku Małym, Radominie i Stawcu był żonaty z Jadwigą (1544-68), córką Jana Radomińskiego Łaszczą i Doroty Grodzieńskiej, dziedziczką części w Radominie i Grodzieńcu. Ta Jadwiga po śmierci pierwszego męża wyszła powtórnie za mąż za Franciszka Karwowskiego (1567-8). Rodzona siostra Stanisława Ś. Anna Mateuszowa Płońska z Płonego Małego zmarła w 1544 r. Jakób Ś. (1564-5) posiada część w Ś., Grzegorz (1567) — w Płonem Małym, a Mateusz Ś. (1564-7) — części w Ś. i Płonem Małym (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 64-67, 84, 127, 128, 224, 225, 245, 296, 353-356, 388, 389, 422, 528, 698-700, 759, 760, 814, 815, 866, 867, 922, 972-974, 988, 1008-1011, 1055, 1056. II, 43, 103, 104, 142, 430, 431, 432-435, 438).

⁴⁾ Bobr. ziem. oblig. f. 2 i 3.

⁵⁾ Walenty Ś. Falk, szlachcic cząstkowy w Ś. i Kisielewie, staje w latach 1543-6 w grodzie bobrownickim (Gr. bobr. I, 223-225, 245, 296, 355, 356, 388, 389, 422, 528, 866, 867, 989, 1001).

⁶⁾ Jakób Szczutowski Falkowicz (1538-67), syn Andrzeja Falka, a brat Mateusza, początkowo dziedziczący w Dzierznie, a następnie w Szczutowie i Maliszewie, i Anna wdowa po Pawle Szczutowskim z Szczutowa wyciskają w 1566 r. na kwitach poborowych pieczęcie »własne« z herbem Lubicz, mianowicie: Jakób z inicjałami S. V. (Arch. kom. Sk. t. 59 Nr. 621), a Anna z literami B. V. (ibid. Nr. 569). Ponieważ obydwójce pieczętują się jednym i tym samym herbem i literami na pieczęci Jakóba odpowiadają inicjałom jego nazwiska i przydomku oraz inicjałom imienia, nazwiska i przydomku Walentego Śpiegowskiego Falka, który wówczas już nie żył i mógł zostawić w spadku swoją pieczęć Jakóbowi Szczutowskiemu, pomimo rozbieżności pierwszych liter na tych dwóch pieczęciach (S. i B.) i niezrozumiałych inicjałów na drugiej, należy przypuszczać, że Szczutowscy Falkowie i Śpiegowsky Falkowie byli herbu Lubicz.

173. STALMIERSCY v. STALMIRSCY v. STALIMIERSCY, drobna szlachta z Stalmierza v. Stalmirza, a raczej Stanimierza (*par. mazowiecka pow. lipnoski*), założonego przez jakiegoś Stanimira.

Za ostatnich Jagiellonów na S. dziedziczą:

1) S. vel Wojnowscy z Wojnowa (*par. ruska pow. rypiński*) jedni z S. vel Wojnowskimi z Kowalikowa (*par. i pow. rypiński*) vel Kowalickimi¹⁾, a zapewne i z Gizińskimi z pobliskiego Gizina (*par. ruska pow. rypiński*) przydomku *Nosal*, którego używali też niektórzy S. vel Wojnowscy. Jakiego herbu byli ci S. vel Wojnowscy niewiadomo, ponieważ na pieczęci własnej z 1565 r. Wojciecha S. vel Wojnowskiego, pieczętującego się Lubiczem, brak inicjałów jej właściciela.

2) S. recte Bęscy herbu Bolesćic z Bęch w pow. bielskim³⁾, jedni z Bęskimi v. Blińskimi z Blina (*par. goszczowska pow. rypiński*)⁴⁾.

Źródła z lat 1531-65 wymieniają 5 S.

¹⁾ Czy Wojnowscy idą od Stalmierskich, czy też Stalmierscy od Wojnowskich, orzec niepodobna. Paweł S. vel Wojnowski († przed 1544 r.), dziedziczący części w S., Wojnowie i Sikorzu spłodził kilka córek i synów: Prokopa Wojnowskiego († przed 1544 r.) z Wojnowa i Sikorza, żonatego z Barbarą Radomińską (1544-7), Wojciecha S. vel Wojnowskiego Nosala (1535-65), pieczętującego się Lubiczem (p. w.), Stanisława S. vel Wojnowskiego (1544-7), Andrzeja S. vel Wojnowskiego vel Kowalikowskiego z Kowalików (1538-4...), a jak się zdaje i Feliksa Wojnowskiego z Kowalików (1538-4...). Z nich Stanisław i Wojciech wraz z opiekunami nieletnich córek Prokopa — Anny i Jadwigi zamieniają w 1544 r. z Janem Klonowskim część w Sikorzu na część tego ostatniego w Stalmierzu, w następnym zaś 1545 r. sporządzają działy, na mocy których Stanisław zatrzymuje część S. zwaną Rochal z karczma i czwartą częścią młyna Kielbrok (w źródłach również Kielbok, Kielposz, Kielpas), a Wojciech wraz z synowicą Jadwigą (Anna już nie żyła) — część w Wojnowie (Gr. bobr. I, 363, 364, 379, 380, 385, 386, 390, 433, 434, 464-466, 490, 491, 560, 562, 565, 659-662, 953, 1189, 1229, 1230, 1257, 1259, 1368. Wyk. bob.).

²⁾ Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 731. ³⁾ Rpis Wittyga.

⁴⁾ W 1531-45 r. na Stanimierzu siedzą Dobiesław i Jan Bęscy (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 659-662). Z nich Jan Bęski figuruje w niektórych wykazach poborowych (1531, 1540 i 154...), jako Jan ze Stanimierza, t. j. Stalmirski.

174. STARKOWIECCY herbu niewiadomego z Starkowca (*par. bobrownicka pow. lipnoski*) niedalego Wisły naprzeciwko Nowej (t. j. teraźniejszej Nieszawy), drobna szlachta mało rozrodzona¹⁾. Pieczęć z 1565 r. Anny S. z S.²⁾ jest niestety zupełnie zniszczona.

¹⁾ Mateusz S. († przed 1543 r.) spłodził dwoje dzieci — Kacpra S. i Annę, zamężną za szlachcicem Janem z Opoczna, która sprzedała w 1543 r. swe dziedzictwo w S. po ojcu bratu Kacprowi (Gr. bobr. I, 43). Ten sam Kacper w 1564 r., a w 1565 r. Anna, zapewne żona Kacpra czy też wdowa po nim, opłaca podatek z czterech włók na S. (Wyk. pob.). Innych S. źródła nie wymieniają.

²⁾ Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 390.

175. STARORYPIŃSCY herbu Nałęcz¹⁾ z Starorypina szlacheckiego w *par. i pow. rypińskim*²⁾.

Z jakiego rodu pochodził Mikołaj z S. (1351-8)³⁾, powiedzieć nie umiemy. Bar. Artur Reyski w swym cennym liście, pisanym do mnie wyprowadza S. Nałęczów od Niemierzy ze S. (1463), męża Jadvigi z Lubina, krewnej Kościeleckich, współdziedziczki Rohatyna z dwudziestoma wsiami w pow. lwowskim i halickim⁴⁾.

W XVI w. S. Nałęczowie byli dość zamożną szlachtą, nielicznie rozrodzoną. Już w 1534 r. posiadali wójtostwo m. Rypina⁵⁾. Stanisław S. (1535-54), posiada przydomek *Niemierza* od imienia przodka.

Stanisław S. Rączka (1545)⁶⁾ właściwie należał do rodu Blińskich herbu niewiadomego z Blina (*par. goszczkowska pow. rypiński*), którzy już w końcu XV w. używali przydomku *Rączka*⁷⁾.

Źródła z lat — 1534-72 wymieniają 5 S.⁸⁾.

¹⁾ Borkowski.

²⁾ Żernicki (Der polnische Adel) z tego samego S. wywodzi S. herbu Brochwicz (!), mylnie powołując się na obydwie wydania Niesieckiego, w których S. Brochwicze wcale nie figurują.

³⁾ Nakielski, Miechovia.

⁴⁾ Prochaska, Materyały archiwalne NrNr. 162, 163, 164.

⁵⁾ Metr. Kor. XLIX, 140. ⁶⁾ Gr. bobr. I, 604.

⁷⁾ Metr. Kor. 1497 r. XVI, 98.

⁸⁾ Andrzej S. był w 1534 r. tenantjuszem wójtostwa w m. Rypinie (Metr. Kor. XLIX, 140). Prawdopodobnie synem jego był znany protoplasta dzisiejszych S. Stanisław Niemierza S. (1535-54) w r. 1535 wraz z siostrą rodzoną Barbarą, żoną Jana Pinińskiego, i Gotardem Dolskim, a następnie po skupieniu praw jedyny tenantjusz połowy wójtostwa m. Rypina, któremu król Zygmunt August nadał w 1549 r. dożywotnie posiadanie tej połowy wraz z zatwierdzeniem nadanego mu w 1537 r. prawa do skupu drugiej połowy tegoż wójtostwa od swej stryjecznej siostry Barbary, żony Jana Nadroskiego (Metr. Kor. L, 336; LIV, 263; LXXVI, 362; LXXXVI, 180 Gr. bobr. I, 886). Synowie Stanisława Niemierzy Tomasz (1554-68), Jan (1554-72) i Andrzej (1554-72) jeszcze za życia ojca w 1554 r. otrzymali dożywocie na połowie wójtostwa m. Rypina, będącej w dożywotnej tencie ich ojca i zezwolenie na skup drugiej połowy tegoż wójtostwa od Barbary Nadroskiej z prawem dożywotniego posiadania tej połowy (Metr. Kor. LXXXVI, 180). Z nich Tomasz posiadał części S., Dylewa i Godziszew. (Metr. Kor. LXXXVI, 180. Wyk. pob. Gr. bobr. II, 10, 11, 15, 380), Andrzej — części S., Dylewa, Godziszew i Skłodziew (Metr.

Kor. LXXXVI, 180. Grodz. i ziem. warsz. t. 82 f. 231-233. Gr. bobr. II, 53-55. Wyk. pob.), a Jan, żonaty z Anną Osiecką, (t. j. zapewne Dolską z Osieka), dziedziczką części Osieka Wielkiego, — części S., Godziszew, Dylewa, Osieka Wielkiego i Roskowa w pow. rypińskim (Metr. kor. LXXXVI, 180 Grodz. i ziem. warsz. t. 82 f. 231-233. Gr. bobr. II, 1, 13, 51, 53-56, 119. 279. Wyk. pob.). Stanisław S. z Osieka (1598 — nie żyje 1619) żonaty z Anną, córką Stanisława Żelskiego podczaszego dobrzyńskiego, był kasztelanem rypińskim (Don. castr. Varsov. t. 35 f. 947 Conv. castr. Varsov. t. 21 f. 882, Bobr. ziem. oblig. f. 20). Por. Roskowsy z Roskowa w pow. rypińskim.

176. STEKLIŃSCY z Steklina Wielkiego i Steklina Małego v. Borowego (dzisiaj Steklin i Steklinek) w *par. czernikowskiej pow. lipnoskim*.

S., cytowani w źródłach należą do dwóch rodzin.

1) S. herbu niewiadomego przydomku *Zawisza* (od imienia przodka), zapewne najdawniejsi dziedzice S., za Zygmunta Staroego posiadają jedynie zagrody w Steklinie Małym. W drugiej połowie XVI w. nie siedzą już na Steklinach.

2) Inni S. zamożna szlachta, dziedzicząca w 1543-68 r. na obydwu Steklinach, byli gałęzią Zbojeńskich (Zboińskich) Ogończyków z Zbójna Wielkiego v. Staroego (*par. ruska pow. lipnoski*) vel Ossowskich z graniczącej z Steklinem Ossówki v. Ossowa (*par. czernikowska*), którzy od Czepienia v. Ciepienia (*par. ruska pow. lipnoski*), położonego w sąsiedztwie Zbójna, pisali się również Czepieńskimi v. Ciepieńskimi²⁾. Ogółem źródła z lat 1531-68 wymieniają 10 S.

¹⁾ Jan Zawisza z S. Wielkiego figuruje w wykazie poborowym ubogich ziemian lipnoskiego powiatu z 1531 r. Andrzej Zawisza z S. Borowego (1538 † pomiędzy 1542 i 1544 r.) z żony Małgorzaty (1545) miał syna Tomasza (1545) i córkę Katarzynę (1545-7) za Wawrzyńcem Brzezińskim Skierką (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 599-601, 854, 1288-1290).

²⁾ Piotr († pomiędzy 1546 i 1564 r.) Zboiński v. Ossowski v. Ciepieński v. Stekliński (Gr. bobr. I, 45, 303, 304, 625, 755, 756; II, 47, 48, 102, 103, 169, 170, 191, 300, 301) na częściach w Zbójnie Wielkiej, Ossowie, Steklinie (Małym ?) i Ciepieniu, jeden z trzech synów Mikołaja Zboińskiego v. Ossowskiego z Zbójna († przed 1543 r.), podczaszego dobrzyńskiego, zapewne wnuk również Mikołaja Ossowskiego (1480 † 1504), kolejno podsędką, chorążego i wojskiego ziemi dobrzyńskiej, prawdopodobnie z racji urzędu ojca w pewnej zapisce sądowej (Gr. bobr. I, 45) nazwany podczaszym, z pierwszej żony Elżbiety Ugoskiej z Ciecierska w pow. raciańskim spłodził syna Jakóba S. z Steklina Wielkiego (1544-67) i córki Agnieszkę, Reginę i Febronię S., a z drugiej żony Katarzyny N. — syna Wojciecha (1564-8) S. vel Zboińskiego z Steklina Wielkiego (Metr. Kor. XVII, 46 i XX, 260. Bobr. ziem. oblig. f. 19 Gr. bobr. I, 303, 304; II, 10, 47, 48, 102, 103, 169, 170, 191, 194, 229, 300, 301, 374. Wyk. pob.). Pieczęć z 1565 r. tych Jakóba i Wojciecha S. (Arch. Kom. Sk.

t. 57 Nr. 92) jest niestety zupełnie zniszczona. Inny syn podczaszego Mikołaja ze Zbójna Jan (1544-68) Ossowski v. Zboiński (Gr. bobr. I, 246, 247, 430, 431, 524, 755, 756, 928-930, 1050-1053, 1067, 1086, 1093, 1104, 1213, 1223, 1224, 1258, 1374; II, 48, 49, 407, 408, Wyk. pob.), zwany podczaszycem v. podczaszycowiczem, wydaje w 1565 r. kwit poborowy jako Zboiński i wyciska na nim swój herb Ogończyk (Arch. Kom. Sk. t. 59, Nr. 584).

177. STKRWIŃSCY herbu Junosza¹⁾ z parafjalnej wsi Stkrwina v. Skrwina w pow. rypińskim²⁾, gałęź znanego domu Rościszewskich z Rościszewa w pow. sierpskim, którzy w XVI w. dziedziczyli na Stkrwinie i sąsiedniej Woli Szczawnej. Ponieważ o S. milczą źródła archiwalne, będące podstawą niniejszej pracy, widocznie więc Rościszewscy zaczęli się pisać Stkrwińskimi nieco później, S. byli jednej dzielnicy z wieloma rodzinami szlacheckimi z sąsiedniej wsi w pow. sierpskim³⁾ mianowicie z Chrapuńskimi z Chrapuni, Borkowskimi z Borkowa i ich gałęzią Sułockimi z Sułocina w par. sierpskiej pow. rypińskim⁴⁾, Kisielewskimi z Kisielewa, Borowskimi z Boro-wa, Zamosckimi z Zamościa, Stopińskimi z Stopina, Odnodzkiemi z Odnogi.

Por. Rościszewscy, Poczet przybyszów.

¹⁾ Paprocki, Her. ryc. pol. str. 324. ²⁾ Dzisiaj Skrwilno.

³⁾ Paprocki l. c. ⁴⁾ Patrz Sułoccy.

178. STRÓŻEWSCY v. STRÓŻOWSCY herbu Prawdziec z Stróżewa v. Stróżowa¹⁾ pod Dobrzyńniem (*par. i pow. dobrzyński*²⁾). Dziedziczyli na S. już za Jagielly.

Tomasz S. z rodu Prawdów brał udział w 1434 r. w obiorze Jagiellończyka na tron przez szlachtę dobrzyńską³⁾.

Wśród kilkunastu S., ubogich ziemian, którzy w 1531-67 r. siedzieli na S.⁴⁾, byli zapewne, prócz Prawdziców, S. innych herbów.

¹⁾ W źródłach również Stroszewscy, Stroszowscy z Stroszewa v. Stroszowa.

²⁾ Paprocki mylnie wywodzi S. Prawdziców z ziemi wyszogrodzkiej.

³⁾ Rzyszcz. i Mueczk. Kod. dypl. t. II, Nr. 578.

⁴⁾ Źródła z czasów Zygmunta Starego wymieniają Franciszka i Pawła, braci rodzonych (1531-47), Marcina (1531-4...), Tomasza (1531 + 1544 lub 1545), wdowę po nim Dorotę (1546-7) — dziedziców S., oraz Jana ze Szczepanków (1535-44), Jakóba (1540) i Stanisława S. Za Zygmunta Augusta (1564-7) siedzą na S.: Tomasz, żonaty z Agnieszką Zasadzka, wdową po Tomaszu Paprockim z Paprotek — Głogółów v. Starejwi, Walenty, Wojciech i Waclaw S. Ten ostatni ma również część w Szczepankach. Jan S. był w 1567 r. służebnikiem Stanisława Splawskiego, kasztelana krzywińskiego, i Jakóba Rokossowskiego, podsędką

poznauńskiego, poborców cel w Wielkopolsce (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 78, 133, 134, 167, 168, 306, 322-324, 532, 874, 875, 965, 999, 1000, 1128; II, 43, 51, 52, 181, 206, 242, 243, 282, 374, 375).

179. STRUPCZEWSCY z Strupczewa Wielkiego i Strupczewa Małego (*par. sobowska pow. dobrzyński*), drobna szlachta zagrodowa. Posiadają przydomki *Dobek v. Dobkowicz, Długi v. Długosz, Pelka, Piernik, Rafał, Tchórz v. Tchórzyc v. Tchórzowicz i Frycz v. Fryczka*¹⁾.

Źródła z 1531-68 r. wymieniają przeszło 40 S., szlachty wieloherbowej. Wśród nich są:

1) S. herbu Jastrzębiec²⁾;

2) S. vel Paproccy Tchórzycowie (herbu?) z S. Małego i sąsiednich Paprotek (*par. sobowska*)³⁾;

3) Gorzechowscy Fiołowie i Fiołowicze herbu niewiadomego z Gorzechowa (*par. siecińska pow. dobrzyński*), którzy od Parzymia (*par. sikorska pow. dobrzyński*), Rzuchowa (*par. wierzbička pow. lipnoski*) i Strupczewa pisali się Parzymiskimi, Rzuchowskiemi i Strupczewskimi⁴⁾.

¹⁾ Przydomki Dobek, Rafał i Frycz (od imion), Długi v. Długosz (od wroztu szlacheckiego) i Dłużyc (syn Długiego) były naturalnie jednocześnie używane przez różne rodziny, wcale nie spokrewnione np. przydomek Pelka przez S. i Zrzelskich, przydomek Długi v. Długosz przez S., Kowalkowskich, Trzeińskich i Rokickich z Rokicia w par. ligowskiej.

²⁾ Pawliszczew, Żernicki. Nie wiem, czy do S. Jastrzębców należeli Jan z S. i Marcin S. z Paprotek, których dobra zostały skonfiskowane w 1498 r. za ich niestawiennictwo na wyprawę wojenną (Metr. Kor. XVII, 175/6).

³⁾ Czy ci Tchórzycowie byli właściwie Strupczewskimi, czy też Paprockimi, powiedzieć nie jesteśmy w stanie. Jakób Tchórzyc z Paprotek († przed 1545 r.) miał synów Tchórzów v. Tchórzyców. Tchórzyców. Walentego Paprockiego (1545-7) i Pawła Paprockiego v. Strupczewskiego (1541-65), dziedziców części w Paprotekach i Strupczewie Małym (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 77, 541-544, 861, 869, 870, 886, 887, 1076, 1096, 1147, 1149, 1150, 1214, 1282, 1283, 1362, 1363, 1379-1381). Bliskimi krewnymi Walentego i Pawła byli Jan S. Tchórzyc z Paprotek (1545-65) i Feliks S. Tchórz (1564) z S. Małego (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 1380, 1381).

⁴⁾ Jan Fioł z Gorzechowa vel z Parzymia (1498 † przed 1543 r.) brat rodzony Andrzeja z Gorzechowa (1498), dziedzic części w Gorzechowie, Parzymiu, Strupczewie i Rembielinie, które uległy konfiskacie w 1498 r. za niestawiennictwo obydwóch braci na wyprawę wojenną, następnie cofniętej spłodził czterech synów Fiołowiczów v. Fiołów: Feliksa (1535-46) i Jana (1543-6) Gorzechowskich v. Parzymiskich z Gorzechowa, Parzymia i Strupczewa, Stanisława (1543-7) Gorzechowskiego v. Parzymiskiego v. Strupczewskiego z Gorzechowa, Parzymia i Strupczewa i Pawła Gorzechowskiego v. Parzymiskiego v. Rzuchowskiego (1538-46) z Gorzechowa, Parzymia, Strupczewa i Rzuchowa (Wyk. pob. Metr.

Od Gorzechowskich Fiołów idą zapewne również Trzcinińscy Fiołowie z Trzcianki (par. bądkowska pow. dobrzyński).

4) S., należący do innych nieznanych nam rodzin.

Niektórzy S. herbu niewiadomego, ubodzy ziemianie z Ruskowa (par. sobowska pow. dobrzyński) i Śniechów (par. sudraska pow. lipnoski), pisali się Ruskowskiemi⁵⁾ i Śniechowskiemi⁶⁾.

Kor. XVII, 176, 175. Gr. bobr. I, 195-198, 514, 690, 691, 788-792). Z nich Paweł wyzbywa się w 1543-6 r. swych części w Gorzechowie, Strupczewie Małym i Parzymiu na rzecz swych braci rodzonych (Gr. bobr. I, 195, 196, 788, 789). Syn Feliksa Tomasz staje w 1567 r. w grodzie bobrownickim, jako Gorzechowski (Gr. bobr. II, 162, 163).

5) Mateusz Dobek v. Dobkowicz Ruskowski v. Strupczewki (1545-68), prawdopodobnie syn Dobiesława Strupczewskiego z S. (1531-45), a brat rodzony Pawła (1564-65), Jana (1546-65) i Mikołaja (1564-5) S. Dobków z Strupczewa Wielkiego (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 359, 377, 539-541, 796) posiada w 1545-7 r. część w S. Małym, a w 1564-8 r. — w Ruskowie (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 543, 1147, II, 389, 390).

6) Dorotę Śniechowską Strupkową z Śniechów, t.j. Strupczewską, wymienia wykazy poborowe szlachty zagrodowej z 1531-44 r.

180. Ze STRZYG (par. strzyska pow. rypiński) herbu Świnka, można w drugiej połowie XIV w. i w pierwszej połowie XV w. (zwłaszcza za Jagiellów) ród senatorski, od którego idą Zielińscy z Zielonej w ziemi zawkrzeńskiej¹⁾.

Już za Kazimierza Wielkiego posiadał w ziemi dobrzyńskiej w okolicach Rypina, Strzygi, Sienino v. Sinino (par. strzyska — dzisiaj Sumin), Długie, Przywitowo, Wrzosowo (dzisiaj Wrzeszewo), Sadłowo²⁾ i Stępowo oraz w ziemi zawkrzeńskiej Niechłonin, Sarnowo, Chojnowo i Zielone³⁾.

Jakób Świnka ze S., kasztelan rypiński, uczestniczył w 1434 r. w obiorze na tron Jagiellończyka przez szlachtę dobrzyńską⁴⁾.

Ród Świnków ze Strzyg kwitnął jeszcze w ziemi dobrzyńskiej w połowie XV w.⁵⁾

W końcu XV i na początku XVI w. wszystkie wymienione dobra Świnków pod Rypinem należały już do innych rodzin — prze-

1) G. Zieliński, Monografia rodu Zielińskich.

2) W 1434 r. już dziedzictwo Doliwów (Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II Nr. 478).

3) Metr. Kor. XXVI, 180 Nr. 10334; 182 Nr. 10349 i 183 Nr. 10349; Bobr. ziem. oblig. f. 18. 4) Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II Nr. 578.

4) Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II Nr. 578.

5) Metr. Kor. X, 93; XXIII, 479, 241 cz. I Nr. 158; cz. IV Nr. 488; 479 Nr. 488.

ważnie do Skórów z Gaju vel Obornickich z Oborników, od których przez Elżbietę z Gaju (1504-39), córkę Wojciecha Skóry z Gaju, podkomorzego dobrzyńskiego, wreszcie wojewody plockiego, a żonę Prokopa Sierpskiego z Gulczewa (1498 † 1515), chorążego i starosty plockiego, przeszły w dom Sierpskich v. Gulczewskich, wreszcie zaś przez dwie córki Prokopa Urszulę, żonę Marcina Ostroroga Lwowskiego, kasztelana kowalskiego i Elżbietę, żonę Mikołaja Jaranda Brudzewskiego, wojewody łęczyckiego — w domy Ostrorogów Lwowskich i Brudzewskich⁶⁾.

Czy Zielińscy, którzy mieli dobra w ziemi dobrzyńskiej na schyłku XV i w połowie XVI w. należeli do Świnków, czy też do innych Zielińskich w ziemi plockiej⁷⁾, powiedzieć nie umiem. Por. Zielińscy — Poczet przybyszów.

6) Metr. Kor. XVI, 122; XX, 267, 269, 444, 125 i 216; XXI, 162 i 363; XXIII, 479, 733, 775, 888; XXIV, 295; XXVI, 180, 182, 199, 200; XXXV, 22 i 96; XLIII, 289, 615, 666; XLVII, 133; XLVIII, 1094; LXIX, 22; LXXII, 180 i 182; LXXX, 186 i 220; CIX, 117. Gr. bobr. I, 175, 197, 209, 463, 464, 495, 723-729, 814, 839, 841, 847, 879-881, 932-935, 1146, 1170, 1219, 1220, 1228; II, 3-5, 69, 70, 118, 119, 151, 158, 217, 286, 346, 347, 355-362, 419. Wyk. pob. Bobr. ziem. oblig. f. 15. Sierpscy v. Gulczewscy byli za Zygmunta Starego i Zygmunta Augusta najzamożniejszą rodziną w ziemi dobrzyńskiej co do ilości dóbr dziedzicznych. Posiadali wówczas w tej ziemi, prócz dawnych swych dziedzictw Bliznego, (nadanego Gulczewskim w pierwszej połowie XV w. przez Władysława I ks. plockiego) i parafjalnego Szeżutowa pod Sierpcem, Strzygi, Sinino, Długie, Przywitowo, Wrzosowo, (po Skórach z Gaju), Warpalice, część Tadajewą i Kielpin, Wołę Starą i Orszulewo (założone przez Urszulę z Sierpskich Lwowską kasztelanową kowalską), oraz liczne dobra (prócz królewskich) w ziemi plockiej, a wśród nich również większą część dawnego swego dziedzictwa Płociczna (wówczas par. lubowidzka pow. sierpski, dzisiaj rypiński), Okalewa i Okalewka (dzisiaj pow. rypiński). Elżbieta z Sierpskich Brudzewska otrzymała w 1552 r. zezwolenie królewskie na założenie w Strzygach miasta (Metr. Kor. LXXX, 220), lecz z niego nie skorzystała.

7) Z Zielonki w pow. plockim wyszli Zielińscy Dołęgowie, a z Zielonej w pow. szreńskim Giołkowie i licznie rozrodzeni Grzymalicy (Rpis Wittyga). Patrz Poczet przybyszów—Sierpscy z Sierpea i Skórowie z Gaju.

181. SUDRASCY (później SUDRAWSCY) herbu Gozdawa¹⁾ z parafjalnej wsi Sudragów w pow. lipnoskim, gałęź Gozdowskich tego samego herbu²⁾ z Gozdowa w pow. bielskim, prastarego gniazda Gozdawów, szlachta cząstkowa nielicznie rozrodzona.

1) Borkowski, Żernicki. Ks. pob. płoc. 1531-52 r. (Arch. Kom. Sk. t. 52). Paweł Gozdawa S. był w 1703 r. marszałkiem Koła rycerskiego ziemi dobrzyńskiej (Kluczycki, Lauda).

Zapewne jednego pochodzenia z S. byli Sułoccy herbu Gozdawa z sąsiedniego Sułocina w par. sierpskiej pow. rypińskim. Źródła z 1543-68 r. wymieniają 8 S.³⁾ Por. Sułoccy.

²⁾ Niesiecki. Ks. pob. płoc. 1531-52 r. (Arch. Kom. Sk. t. 52).

³⁾ Antoni S. posiadał w 1545 r. część w S. (Gr. bobr. I, 609, 624), a Jan S. w Gozdowie (ibid. I, 726). Piotr S. z S. pożywa w 1543 r. brata swego rodzona Jakóba S. z Gozdowa o podział dóbr po rodzicach w S. i Gozdowie (ibid. I, 91). Tego samego Jakóba S. z Gozdowa wymieniają również akta grodzkie bobrownickie z 1545-7 r. (I, 722, 726, 826, 946-949, 1368-1370). Po Piotrze († 1567), bracie Jakóba, dziedzicu części w S. i Gozdowie (Gr. bobr. II, 130), brali sukcesję jego synowie Andrzej, Wojciech, Stanisław i Mikołaj S. (ibid. II, 15, 221, 222, 447), Barbara S. prawdopodobnie wdowa po Jakóbie, opłaca w 1564 r. podatek z części Dolska (Wyk. pob.).

182. SUŁOCCY z Sułocina (*par. sierpska pow. rypiński*), drobna szlachta zagrodowa dość licznie rozrodzona.

Na S. w 1535-68 r. dziedziczą:

1) S. herbu Gozdawa¹⁾, zapewne jedni z Sudrawskiem i tego samego herbu z sąsiednich Sudragów (*par. sudraska pow. lipnoski*), którzy idą od Gozdowskich z Gozdowa w pow. bielskim²⁾;

2) S. recte Babeccy (herbu Cholewa^{?)} z Babcza Rzałego w par. sierpskiej pow. rypińskim³⁾;

3) S. recte Komorowscy (herbu^{?)} z Komorowa w par. i pow. lipnoskim⁴⁾;

4) S. recte Borkowcy herbu Junosza z Borkowa w pow. sierpskim⁵⁾;

¹⁾ Pawliszczew. Sądzą, że do S. herbu Gozdawa należeli (1544), żona Franciszka S., której posag był zabezpieczony na Polychnowie, Grzegorz (1564-5) oraz Stanisław (1564-7), Jakób (1564-7) i Marcin († 1567 r. w Krakowie) S. trzech bracia rodzeni (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 158, 469; II, 158), wszyscy dziedzice części w S. ²⁾ Por. Sudrascy.

³⁾ Por. Babeccy. Trojan Babecki v. Sułocki z żoną Anną oraz Mikołaj i Andrzej Babeccy v. Sułoccy siedzą w 1564-8 r. na cząstkach w S. (Wyk. pob. Gr. bobr. II, 94-96, 158, 421).

⁴⁾ Jan Komorowski († przed 1544 r.) spłodził syna Andrzeja Sułockiego (1535-67), który posiadał grunt w S. i części dwóch młynów — jednego nad Skrwą, a drugiego zwanego Gozdewką nad Goszczewnicą (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 361, 362; II, 94, 96). Ten Andrzej S. (1535-67) miał pasierba Jakóba Niemczewskiego v. Sułockiego, żonatego z Dorotą S., wdową po Piotrze Borkowskim (p. n.).

⁵⁾ Paweł Borkowski Niedowrzał (1535-43) vel Sułocki z żoną Katarzyną (1545) dziedziczy na zagrodzie w S. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 92, 93, 156, 157, 194, 211, 223, 235, 236, 711). Piotr Borkowski z S. (1535 † 1543) z żony Doroty (1543-4) pasierbicy Szymona Mieskiego z Mieszka 2-o voto Jakóbowej Niemczewskiej v. Sułockiej (p. n.) spłodził dzieci: Mateusza (1543-68), Jana

5) S. recte Niemczewski herbu Radwan z Niemczewa w pow. raciańskim⁶⁾.

Jeżeli pieczęć z 1565 r. braci Michała i Erazma z S., dziedziców części w Włoczewie w ziemi płockiej, wyobrażająca herb Bolesłacie bez liter⁷⁾, była ich pieczęcią własną, musieli również istnieć S. Bolesłacie.

Sułowcy-Borkowscy używają przydomku *Niedowrzał*.

Źródła wymieniają 14 S.

(1543-7), Jadwigę (1543-7) i Barbarę (1543-7). Z nich Mateusz Borkowski vel Sułocki z żoną Anną bierze w 1567 r. w zastaw od Jana Komorowskiego część w Osmiałowie (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 92, 93, 156-158, 160, 194, 211, 223, 235, 236, 292, 293, 434, 695, 1293; II, 95, 96, 274, 275, 338, 421).

⁶⁾ W źródłach Miemczewscy z Miemczewa. Pasierb Andrzeja S. z S., syna Jana Komorowskiego, Jakób Niemczewski v. Sułocki (1543-4) był żonaty z Dorotą Sułocką (1543-4), wdową po Piotrze Borkowskim z S., dziedziczką części młyna w S., zwanego Gozdewką (Gr. bobr. I, 92, 93, 156-158, 160, 211, 223, 235, 236, 292, 293, 434, 1293). ⁷⁾ Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 60.

183. SUMIŃSCY herbu Leszczyc¹⁾ z parafjalnej wsi Sumina w pow. lipnoskim²⁾, wzmiankowanej już w dyplomacie z 1325 r., bardzo zamożny ród szlachecki.

Tomko z S. z rodu Leszczyców brał udział w 1434 r. w obiorze Jagiellończyka na tron przez szlachtę dobrzyńską³⁾.

W XVI w. S. posiadali liczne dobra — przeważnie w par. czerwikowskiej pow. lipnoskim (Włęcz, Witoważ v. Witowaś Sumińskich, Nowogród v. Nowogród Sumińskich⁴⁾ i młyn Mień). Walenty (1546-68) i Zygmunt (1546-68) S., bracia rodzeni, synowie Franciszka (1543 † 1566), dziedzice części w S., Witowaśie, Nowogrodzie, Włęczu, Mieni i Steklinie Wielkim, pieczętują się w 1565 r. Leszczycem⁵⁾. Piotr S. (1545-67) na Ciołuchowie oraz częściach S., Włęcza, Nowogrodu i Witoważa, syn Jakóba († przed 1543 r.) z Agnieszki Słupskiej (1543-68), a brat rodzony Jakóba (1543-6), Katarzyny (1545-6) i Jana (1543-68), od swej posiadłości Ciołuchowa pisał się też Ciołuchowskim⁶⁾.

Odwrotnie Dębscy herbu Junosza, przybysze z Dębska w pow. bielskim, i Sierakowscy herbu Ogończyk z Sie-

¹⁾ Paprocki. ²⁾ W źródłach Sumieńscy, Somińscy, Szumińscy, Szumieńscy z Szumina, Somina i t. p.

³⁾ Rzyszcz. i Muezk. Kod. dypl. t. II Nr. 578.

⁴⁾ Parafjalna wieś Nowogród biskupi w pow. lipnoskim wraz z okolicznymi wsiami oddawna należała do biskupów płockich.

⁵⁾ Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 938. ⁶⁾ Gr. bobr. II, 149.

rakowa Starego w pow. pyzdrowskim⁷⁾, którzy przyszli do posiadania części Sumina drogą małżeństwa, pisali się Sumińskimi.

Bartłomiej Dębski Barana (1543 † 1566), dziedzica części w Głodowie, Mazowszu i Paskowie w pow. lipnoskim, żonatego z Jadwigą Sumińską (1543-68), córką Andrzeja (nie żyje 1543), współdziedziczką Sumina, Mieni, Nowogrodu, Włęcza, Tupadeł i Oleszna, z którą splodził córkę Jadwigę Maciejową Żelską (1567-8) z Głodowa i Bogucina, akta grodzkie bobrownickie z 1543-7 r. nazywają również Głodowskim, Mazowieckim i Sumińskim⁸⁾.

Mikołaj Sierakowski (1547-68), syn Jakóba Sierakowskiego (1543 † 1566 lub 1567) z Gulbin i Katarzyny Sumińskiej (1543 — nie żyje 1547), rodzonej siostry Jadwigi Dębskiej, Doroty Zygmuntovej Smarzewskiej i Anny Stanisławowej Zawidzkiej, a brat rodzony Anny Sierakowskiej (1547), wskutek sukcesji po matce współdziedzic Sumina i innych dóbr¹⁰⁾, figuruje w pewnej zapisce sądowej z 1567 r. jako Sumiński¹¹⁾.

Nazwisko Ciołuchowskich od części Ciołuchowa, będącej królewską, biorą w 1545 r.:

1) Andrzej S. współwłaściciel S., Nowogrodu, Włęcza, Witoważa, młyna Mieni naprzeciwko Nieszawy z Zamniewem;

2) córka jego Katarzyna na części S., Nowogrodu, Włęcza i Mieni, żona Jakóba Sierakowskiego z Gulbin;

7) Z Sierakowa Mostkowskiego w pow. raciańskim wyszła zapewne inna rodzina Sierakowskich, również Ogończyków (Rpis Wittyga).

8) Bartłomiej Baran Dębski pieczętuje się w 1565 r. Junoszą z własnymi literami B. D. (Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 992).

9) Gr. bobr. I, 45, 60, 78-80, 82, 93, 96, 103, 104, 143, 146, 181, 232-234, 241, 243, 245, 252, 253, 260, 292, 356, 357, 391, 452, 488, 545, 624, 625, 695, 739, 815, 824, 896-899, 910, 911, 925, 951, 995, 1013, 1014, 1055, 1059, 1071, 1080, 1081, 1085, 1164-1166, 1183, 1184, 1192-1198, 1201, 1202, 1210, 1211, 1215, 1216, 1219, 1225, 1226, 1237, 1255; II, 22, 23, 149, 177, 178, 338, 341. Wyk. pob. W 1564-5 r. Bartłomiej posiada jedynie części Sumina i Nowogrodu i pisze się tylko Dębskim (Wyk. pob.).

10) Gr. bobr. I, 80-82, 103, 104, 143, 146, 330, 391, 452, 458, 489, 550, 724, 725, 982, 1193, 1200-1202, 1210, 1211, 1215, 1225, 1226, 1231, 1232, 1236, 1237, 1252, 1253, 1287, 1288; II, 80, 97, 149, 177, 178. Jakób Sierakowski na części Gulbin, Sumina, Nowogrodu i Włęcza, używa w 1565 r. pieczęci swego syna Mikołaja z herbem Ogończyk i literami M. S. (Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 925). Stanisław Sierakowski z Młyńca, podkomorzy ziemi dobrzyńskiej, w tym samym roku pieczętuje się Ogończykiem (Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 8 Wyk. pob. Gr. bobr. II, 339-341).

11) Gr. bobr. II, 97.

3) druga córka jego Anna na części Tupadeł, żona Stanisława Zawidzkiego herbu Jastrzębiec z Zawidza Wielkiego w pow. sierpskim, dziedzica Zębowa w pow. sierpskim i

4) zięć Andrzeja, a mąż trzeciej córki jego Jadwigi wyżej wymieniony Bartłomiej Baran Dębski v. Głodowski v. Mazowiecki v. Sumiński¹²⁾.

Szczegóły genealogiczne, dotyczące się Sumińskich, podajemy w dopisku¹³⁾.

¹²⁾ Gr. bobr. t. II, 711 Metr. Kor. LXVII, 181.

¹³⁾ Jan z S., krewny Małgorzaty, córki Marcina z Pakości, dziedziczki Izbicy, otrzymał w 1472 r. zezwolenie królewskie na wykupienie królewskich wsi Jankowa i Grabowa w pow. lipnoskim od Kielbasy z Markowa, dworzanna królewskiego (Metr. Kor. XII, 106 i 109). Andrzej S., współwłaściciel S., Nowogrodu, Włęcza, Witoważa, młyna Mieni naprzeciwko Nieszawy z Zamniewem, fundator ołtarza w kościele parafjalnym w S., żonaty z dziedziczką części Tupadeł i Oleszna, a więc zapewne z Orłowską, zmarł przed 1543 r. (Metr. Kor. LXXI, 3. Gr. bobr. I, 79-82). Miał pięć córek: 1) Jadwigę (1543-68) na części S. i Nowogrodu (Gr. bobr. I, 79-82, 252, 253, 330, 356, 391, 574, 575, 624, 815, 824, 896-898, 910, 911, 925, 1193-1198, 1210, 1211, 1215, 1225-1227, 1236, 1237; II, 22, 23, 149, 341. Wyk. pob.) za Bartłomiejem Baranem Dębskim (1543 † 1566) herbu Junosza z Dębska w pow. bielskim, na części Głodowa, Mazowsza i Paskowa vel Głodowskim vel Mazowieckim vel Sumińskim (Gr. bobr. I, 93, 96, 181, 223, 224, 241, 243-245, 252, 253, 260, 292, 356, 357, 391, 452, 488, 489, 695, 739, 815, 824, 896-899, 910, 911, 951, 995, 1006, 1013, 1014, 1055, 1059, 1071, 1080-1085, 1164-1166, 1176, 1177, 1183, 1184, 1193-1198, 1201, 1202, 1210, 1211, 1216, 1217, 1236, 1237, 1255, 1256, 1283, 1284, 1292, 1294, 1296-1299. Wyk. pob.); 2) Dorotę (1543-68) na części S., Nowogrodu, Włęcza, Witoważa, Mieni, Zamniewa i Oleszna (Gr. bobr. I, 80-82, 103, 104, 143-146, 330, 356, 391, 574, 575, 925, 932, 1210, 1211, 1215, 1225-1227, 1236, 1237; II, 126-128, 384. Wyk. pob.) za Zygmuntem Smarzewskim (1543 † 1566); 3) Annę (1543-7 — nie żyje 1567) na części Tupadeł (Gr. bobr. I, 80-82, 103, 104, 143-146, 243-245, 330, 356, 391, 452, 574, 575, 695, 739, 925, 932, 982, 1210, 1211, 1215, 1225-1227, 1236, 1237; II, 126-128, 176, 384. Wyk. pob.) za Stanisławem Zawidzkim (1543-67) z Zębowa w pow. sierpskim; 4) Katarzynę (1543 † 1547) na części S., Nowogrodu, Włęcza i Mieni Gr. bobr. I, 80-82, 103, 104, 143-146, 330, 356, 550, 982, 1210, 1211) za Jakóbem Sierakowskim (1543 † 1566 lub 1567) z Gulbin, z którym, prócz córki Anny, splodziła syna Mikołaja (1547-68) Sierakowskiego v. Sumińskiego (Gr. bobr. I, 103, 104, 452, 488, 489, 538, 539, 550, 695, 824, 867, 868, 906, 1193, 1200-1202, 1215, 1225-1227, 1231, 1236, 1237, 1252, 1253, 1255-1257, 1287, 1288; II, 79-81, 149, 177, 178, 392, 393, 428, 429. Wyk. pob.) i 5) Elżbietę (1544), żonę Marcina Słupskiego (1544), która odziedziczone po ojcu części S., Nowogrodu i Włęcza zamieniła w 1544 r. z Agnieszką Słupską, wdową po Jakóbie Sumińskim, na części Słupi i Cieszkowów w pow. kcyńskim (Gr. bobr. I, 300, 301, p. n.). Jakób S. († przed 1543 r.) na części S., Nowogrodu, Włęcza, Witoważa i Jarzechowa (Gr. bobr. I, 391) z żony Agnieszki Słupskiej (1543-68) na części

Dąbrowy, Słupi i Cieszkowów pod Keynią i Kościoła w pow. inowrocławskim, 2-o voto Tomaszowej Balińskiej, ciotecznej siostry Katarzyny z Choczeńskich Działyńskiej podkomorzyny dobrzyńskiej, a bliskiej krewnej Jakóba Moszczeńskiego stolnika inowrocławskiego (Metr. Kor. XXIII, 257; L, 410, 442, Gr. bobr. I, 105, 106, 167, 272, 273, 300, 301, 544, 545, 680, 686, 867, 868; II, 149), splodził czworo dzieci: Jakóba (1543-6), współwłaściciela wszystkich dóbr ojcowskich (Gr. bobr. I, 80-82, 143-146, 330, 391, 982), Jana (1543-68) współwłaściciela Sumina, Włęcza, Nowogrodu, Witoważa oraz dziedzica części Ostrowitego w pow. rypińskim (Gr. bobr. I, 28, 29, 45, 60, 80-82, 143-146, 330, 391, 452, 574, 575, 577, 578, 925, 982, 1201, 1202, 1287, 1288; II, 22, 97, 126, 149, 177, 178, 338. Wyk. pob.), Piotra (1545-67) na Ciołuchowie oraz częściach S., Włęcza, Nowogrodu i Witoważa vel Ciołuchowskiego (Gr. bobr. I, 574, 575, 624, 815, 925; II, 149, 177, 178, Wyk. pob.) i córkę Katarzynę (1545-6) niezamężną (Gr. bobr. I, 574, 575, 624, 815). Franciszek S. (1543 † 1566), urodzony z Katarzyny z Rembielina († przed 1544 r.), dziedzic części S., Nowogrodu, Włęcza, Witoważa, Steklina Wielkiego i Rembielina (Gr. bobr. I, 39, 45, 83, 84, 107, 108, 138, 155, 156, 172, 173, 196, 210, 214, 215, 248, 249, 257-260, 292, 294, 301, 302, 311-316, 343, 349-353, 489, 490, 503-505, 507, 508, 557, 558, 565, 597, 598, 603, 608, 609, 620, 621, 625, 637-640, 645, 647-649, 686, 687, 749, 763, 765, 766, 840, 841, 911, 949, 950, 952, 953, 957, 958, 963, 1181, 1182, 1184, 1188, 1190, 1191, 1200, 1231, 1232, 1235, 1253, 1255, 1256, 1263, 1264, 1266, 1267, 1274, 1288, 1292-1295, 1304, 1357-1359; II, 71, 72. Wyk. pob.) splodził dwóch synów Zygmunta (1564-68) na części S., Nowogrodu, Witoważa i Włęcza (Gr. bobr. I, 867, 949, 950, 952, 953, 962; II, 16, 17, 71, 72, 149, 177, 178, 376-380, 392, 447, 448. Wyk. pob.) i Walentego (1546-68) na częściach S., Nowogrodu, Włęcza, Witoważa i Steklina Wielkiego, żonatego z Katarzyną (1568), córką Sędziwoja Żelskiego, łowczego ziemi dobrzyńskiej (Gr. bobr. I, 867, 949, 950, 952, 953, 962; II, 16, 17, 149, 177, 178, 339, 376-380. Wyk. pob.) Stanisław S. (1545 † 1566) na częściach Włęcza, Nowogrodu, Witoważa, Steklina i Otrowitego w pow. rypińskim (Gr. bobr. I, 491, 492, 499; II, 53-56. Wyk. pob.) z żony Jadwigi z Roskowa († przed 1566 r.), dziedziczki części tej wsi, splodził dwie córki Małgorzatę (1566) Szymonową Rakowską (Gr. bobr. II, 53-56) i Zofję (1567) Andrzeją Ciepieńską (Gr. bobr. II, 26, 53-56). Wincenty S. (1564-8) posiadał części Nowogrodu, Witoważa i Steklina (Wyk. pob. Gr. bobr. II, 71, 72, 97, 141, 142, 149, 177, 178, 392, 393, 447, 448). Dokupił w 1567 r. część Steklina od Zygmunta S. (Gr. bobr. II, 149). Wencsław v. Waclaw S. (1567) był również współwłaścicielem S. i innych dóbr S. w par. czernikowskiej (Gr. bobr. II, 97, 177, 178).

184. SURADOWSCY z Suradowa v. Suradowa Wielkiego i Suradowka v. Suradowa Małego (*par. wierzbicka pow. lipnoski*).

Za Jagielly na Suradowie siedzą Łaszczowie herbu niewiadomego (Prawdźice ?)¹⁾, od których idą inni Łaszczowie w ziemi dobrzyńskiej: Dyblińcy z Dyblina w par. i pow.

¹⁾ N. Łaszcz z Suradowa wymienia księga ziemska brzesko-kujawska z 1418 r. (Teki Pawińskiego, VII Nr. 190).

dobrzyńskim i Radomińscy z parafjalnej wsi Radomina w pow. rypińskim.

W XVI w. na Suradowie dziedziczą Suradowscy recte Chelmiccy herbu Nałęcz z Chelmicy Małej (*par. chelmiczka pow. dobrzyński*²⁾), zamożna szlachta, a na Suradowku nielicznie rozrodzeni S., ubodzy ziemianie, nie mający nic wspólnego z S. Łaszczami³⁾.

Zięć jednego z tych S. z Suradowka Jan przydomku *Piersza* (1531-47), żonaty z Febronją S., dziedziczką części w Suradowku, od dóbr swej żony pisał się Suradowskim⁴⁾.

Figurujący w wykazach poborowych 1538-4... r. i w zapisce sądowej z 1543 r. Józef z Suradowka v. Suradowski zwany Bałdowskim, jest właściwie Józefem Bałdowskim z Bałdowa i Suradowka (1538-68), stryjem rodzonym Jakóba Świątki (1567), syna Michała Bałdowskiego z Bałdowa (nie żyje 1567), a przeto należy do rodu Bałdowskich v. Świątków herbu Prus I z Bałdowa (*par. wierzbicka*)⁵⁾.

O herbach S. z Suradowka milczą źródła.

²⁾ Por. Dyblińscy.

³⁾ Marcin Chelmiccki (1531 † 1566) herbu Nałęcz (Arch. Kom. Sk. t. 58 Nr. Nr. 261 i 406), pisarz ziemi dobrzyńskiej, wójt m. Dobrzynia, na częściach Chelmicy Małej i Suradowa, Płonianach, Skurzynie i należącej do wójtostwa dobrzyńskiego Wierzbicy Małej, oraz brat jego rodzony Mikołaj Chelmiccki (1538-47), dziedzic części Chelmicy Małej, Suradowa, Pabjanek i Wierzbicka, rotmistrz J. K. Mości i marszałek dworu biskupa plockiego, w niektórych zapiskach sądowych z 1543-7 r. figurują jako Suradowscy (Gr. bobr. I, 162, 443-445, 493, 494). Potomkowie ich zarzucili nazwisko Suradowskich.

⁴⁾ Dobiesław (1531-47), dziedzic części w Suradowku, miał synów Łukasz, Mateusza i Pawła, zwanego Dobkiem, t. j. synem Dobiesława. Łukasz widocznie zmarł w stosunkowo młodym wieku, gdyż po 1545 r. milczą o nim źródła. Mateusz zaś, któremu Febronja S., żona Jana S. Pierszy, podarowała w 1547 r. swoją część w Suradowku, wraz z bratem rodzonym Pawłem Dobkiem i Wincentym siedzą w 1564-5 r. na Suradowku. Wojciech S. staje w 1567 r. w grodzie bobrownickim (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 162, 353, 459, 758, 1377-1379; II, 120, 170, 186, 194, 277). Żaden z tych S. z Suradowka nie używa przydomku Łaszcz.

⁵⁾ Wyk. pob. Gr. I, 353, 581, 582, 923, 1377-1379.

⁶⁾ Gr. bobr. I, 3, 162, 431, 432, 460, 482, 579, 628-632, 642, 705, 706, 815, 932, 936, 983, 999, 1014, 1063, 1078, 1079, 1134, 1156, 1162-1164, 1171, 1291; II, 243, 244, 404, 405, 425, 426.

185. SUSZEWSKY z Suszewa pod Lipnem (*par. i pow. lipnoski*), drobna szlachta czastkowa i zagrodowa.

W 1531-68 na S. dziedziczą:

1) S. herbu niewiadomego, prawdopodobnie najdawniejsi dziedzice Suszewa¹⁾;

2) S. herbu Ogończyk, gałęź Zagajewskich z Zagajewa w pow. sąchockim, ziemi ciechanowskiej, jedni z Wołęckimi z Wołęcina (par. kikolska pow. lipnoski)²⁾;

3) S. herbu niewiadomego przydomku *Chlebosz*, gałęź Chlebovskich z pobliskiego Chlebowa (par. karnkowska pow. lipnoski)³⁾ i

4) S. herbu Prus I, przydomku *Borzym*, gałęź Goworowskich z Goworowa w pow. zakroczymskim, jedni z Prusami Goworowskimi - Borzymińskimi v. Borzymiskimi z Borzymina (par. żalska pow. rypiński) i Borzymińskimi - Radomińskimi z parafjalnej wsi Radomina w pow. rypińskim⁴⁾, a zapewne i z pochodzącymi z ziemi warszawskiej Świątkami tego samego herbu, drobną szlachtą z Kobrzyńca (par. rogowska pow. rypiński) i ich gałęzią Bałdowskiemi z Bałdowa (par. wierzbińska pow. lipnoski).

Por. Bałdowscy, Borzymińscy i Radomińscy.

¹⁾ N. Suszewski (1535) dziedziczył na części w Suradowie, a Jan (1564-7) i Kaeper (1564-7) Suszewscy — w Suszewie. N. Suszewski (1543) mieszkał w Krobi (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 18; II 157, 245-247, 317).

²⁾ Stanisław S. (1531-65), zwany Zagajek, t. j. Zagajewski (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 877), początkowo (1531) dziedzic części w S., a następnie (1538-65) w Rzuchowie, ojciec Feliksa (1564-5) i Trojana (1567) Suszewskich z Rzuchowa (Wyk. pob. Gr. bobr. II, 90, 196), wyciska w 1565 r. na kwiecie poborowym pieczęć własną z herbem Ogończyk bez liter (Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 962). Jest to rzeczywiście »własna« pieczęć Stanisława, albowiem Zagajewo w ziemi ciechanowskiej było notorycznym gniazdem Ogończyków. Zagajewscy v. Wołęccy z Wołęcina również pieczętują się Ogończykiem (Por. Wołęccy).

³⁾ Wojciech Chlebosz v. Suszewski (1531-47), bliski krewny z linii ojczystej Barbary, córki Jana Prusa Goworowskiego v. Borzymińskiego z Borzymina († przed 1546 r.) i Doroty z Paprotek-Brzesek (Gr. bobr. I, 808, 853, 854) z żony Barbary N. spłodził dwie córki Annę Mikołajową Myslakowską (1543) z Myslakowa i Dorotę Stanisławową Sulikowską (1547) z Sulikowa i Tłuchowa (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 51, 59, 61, 62 431, 432, 557, 853, 854, 877, 1232, 1233, 1240, 1241).

⁴⁾ Wojciech Borzym z S. vel Suszewski (1544-65) był stryjecznym bratem Barbary córki Jana Prusa Goworowskiego v. Borzymińskiego i Doroty z Paprotek-Brzesek (Gr. bobr. I, 457, 458, 808, 853, 854. Wyk. pob.).

186. SUSZYCCY herbu Ogończyk z Suszyc (par. szpitaliska pow. dobrzyński), gałęź Murzynowskich z Murzynowa (par. rokińska pow. dobrzyński), jedni z Rudzowskiemi v. Ru-

zowskiemi v. Różowskiemi z Rudzowska v. Ruzowska v. Różowska¹⁾ w par. ruskiej pow. lipnoskim.

Idą z możnej linii Ogonów, już na początku XIII w. w ziemi dobrzyńskiej osiadłej, do której, prócz innych rodzin należą Koscieleccy, Radzikowscy, Działyńscy, Wolscy, Żelscy, Sokołowscy, Kuczborscy i Chodorascy.

Jan Murzynowski (1544-67) za Zygmunta Starego (1544-7) dziedzic części Murzynowa i Suszyc, a za Zygmunta Augusta (1564-5) całych Suszyc, od tej ostatniej wsi zaczął się pisać Suszyckim²⁾. Pieczętuje się w 1565 r. Ogończykiem z własnymi literami J. M.³⁾. Był prawdopodobnie ojcem Andrzeja, Wojciecha i Mateusza S. z Suszyc cytowanych w aktach grodzkich bobrownickich z 1567-8 r.⁴⁾ Inny Jan Murzynowski v. Suszycki (1543-65), początkowo (1543-7) na części Suszyc i Rudzowska, a następnie (1564-5) na całym Rudzowsku, od którego najczęściej pisał się Rudzowskim v. Ruzowskim⁵⁾ był przodkiem Ogończyków Rudzowskich⁶⁾. Syn jego Stanisław Suszycki v. Rudzowski (1544-7) kształcił się zagranicą⁷⁾.

¹⁾ Dzisiaj Rudusk.

²⁾ Gr. bobr. I, 92, 100, 248, 433, 444, 464, 572, 574, 695, 754, 852, 889, 905, 1036, 1042, 1075, 1090, 1104, 1105, 1371, 1376. Wyk. pob.).

³⁾ Arch. Kom. Sk. t. 58 Nr. 220. ⁴⁾ Gr. bobr. II, 180 i 371.

⁵⁾ Gr. bobr. I, 1, 47, 48, 314, 193, 292, 354, 376, 390, 397, 398, 441, 442, 445, 447, 461, 477-482, 582-584, 661.

⁶⁾ Używa w 1565 r. pieczęci własnej z herbem Ogończyk i własnymi inicjałami J. S. (Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 631). W wykazie poborowym z 1564 r. figuruje jako Murzynowski z Rudzowska, a w wykazie 1565 r. i na kwiecie poborowym z tego samego roku, jako Rudzowski v. Ruzowski z Ruzowska v. Rudzowska. ⁷⁾ Gr. bobr. I, 447-482, 582-584, 813.

187. Ze ŚWIEDZIEBNY (par. świedziebińska pow. rypiński) ród herbu Ogończyk, zapewne jednego pochodzenia z Księskimi tego samego herbu z sąsiedniej wsi parafjalnej Księtego¹⁾.

Już za Jagiellę dziedziczył na Ś. Stanisław z Ś. z rodu Ogonów brał udział w 1434 r. w obiorze Jagiellończyka na tron polski przez szlachtę dobrzyńską. Mikołaj ze Ś., żyjący w drugiej połowie XV w. spłodził córkę Katarzynę, żonę Przybysława z Krzywosądzki, która w końcu XV czy też na początku XVI w. sprzedała część »Świedziebińską« w Księtem Piotrowi Księskiemu²⁾. O innych Ogonach ze Ś. milczą źródła. Widocznie ród ten wygasł lub pozbywszy się Ś., przybrał inne nazwisko.

¹⁾ Por. Księscy. ²⁾ Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II Nr. 578.

³⁾ Gr. bobr. I, 1322-1331.

188. ŚWIEŻAWSCY v. ŚNIEŻAWSCY z Świeżaw v. Śnieżaw (*par. rogowska pow. rypiński*)¹⁾, drobna szlachta cząstkowa i zagrodowa, nielicznie rozrodzona²⁾.

Być może, że prócz znanych heraldykom Ś. herbu Paprzyca³⁾, w 1535-65 r. na Ś. dziedziczyli również Ś. innych herbów.

Czy Ś. przydomku *Kawka* byli gałęzią Kawieckich (herbu ?) z Kawieczyna (*par. łążyńska pow. lipnoski*), orzec niepodobna.

1) W źródłach Śmieżawscy, Świżawscy, Szwieżawscy, Szwieszawscy, Śmieżawscy, Śmiszawscy, Szwirzawscy, Szwiszewscy z Szwieżawów, Śmieżawów, Szwiszawów i t. p.

2) Stanisław Ś. Kawka (1531-45) dziedziczył na zagrodzie w Ś. Zapewne bratem jego rodzonym był Andrzej Ś. Kawka (1535-65) dziedzic części w Ś., Sosnowie, Brzesce Wielkiej i Blinie. Synem Andrzeja Ś. Kawki był Malcher v. Melchior Ś. (1546-65), podstarości grodzki bobrownicki (1546-8), żonaty z Anną (1547), córką Dobiesława Radomińskiego Łaszczu. Wojciech (1564) i Kaepor Ś. (1565) posiadali części w Ś. Bartłojem (1535-4...) i syn jego Andrzej Bartolin v. Bartek (154...-44) siedzieli na cząstkach w Radominie (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 122-124, 222, 262, 609, 692, 899, 934, 950, 951, 960, 963, 967, 968, 985, 1002, 1003, 1019, 1032, 1041, 1051, 1071, 1093, 1096, 1128, 1129, 1135, 1171, 1173, 1185, 1186, 1198-1191, 1201, 1217, 1227, 1247, 1249, 1152, 1257, 1262, 1267, 1280, 1292, 1300, 1301, 1305, 1331, 1364, 1375, 1383).

3) Niesiecki. Paprocki, Her. ryc. pol. Ś. herbu Paprzyca wylegitymowali się w Heroldji Królestwa Polskiego, jako pochodzący z ziemi dobrzyńskiej.

189. ŚWIĘSCY herbu Ogończyk patrz Myslakowscy.

190. ŚWIĘTOSŁAWSCY herbu Rola¹⁾ z Świątosławia²⁾ (*par. mazowiecka pow. lipnoski*), założonego przez jakiegoś Świątosława, drobna szlachta cząstkowa.

Posiadają przydomki *Górny i Sierota*.

Źródła z lat 1543-68 wymieniają 12 Ś.³⁾.

1) Paprocki.

2) We wszystkich źródłach z lat 1531-68 Świątosławscy z Świątosławia.

3) Mikołaj Ś. († przed 1543 r.) na częściach Ś. i Paskowa w pow. lipnoskim, żonaty z Barbarą (1543-5), córką Andrzeja Kikolskiego z Maliszewa, sądziego ziemi dobrzyńskiej, dziedziczką części w Maliszewie, spłodził synów Sebastjana Ś. (1541-65) na części w Ś. i Piotra (1544-68), dziedziczką części w Maliszewie, żonatego z Anną, wdową po Pawle Widlińskim, dziedziczką części w Grodzeniu. Bratem Mikołaja—być może rodzonym—był Jan Ś. Sierota (1544-67), dziedziczący w 1544-7 r. na częściach w Ś., Paskowie, Ramieszce i Kijaszkowie, a w 1564-5 r. w Ś. i Mazowszu. Wojciech Ś. († przed 1564 r.) spłodził córki Eufemję, Jadwigę, Gertrudę i Zofję. Jan Ś. Górny (1544-67) i Andrzej Ś. (1544-67), bracia rodzeni i Baltazar Ś. (1564-5) posiadali cząstki w Ś. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 108, 138, 155, 156, 172, 173, 196, 207, 210, 214-216, 244, 258, 259, 266, 267, 274, 290-292, 311-316, 349-853, 394,

499, 545-547, 603, 608, 609, 637-640, 686, 687, 742-745, 840, 1097, 1098, 1011-1013, 1168, 1284; II, 68, 134, 136, 137, 174, 175, 186-189, 195, 196, 198-200, 277, 324, 407, 408, 427. Wyk. pob.).

191. SZCZEPANKOWSCY (później Szczepańscy) z Szczepanków pod Lipnem (*par. ostrowicka pow. lipnoski*), drobna szlachta cząstkowa i zagrodowa.

Na S. na schyłku epoki Jagiellońskiej siedzą:

1) S. herbu niewiadomego najdawniejści dziedzice S.¹⁾

2) S. Duszotowie herbu Dołęga odmienna (podkowa bez krzyża, przeszyta strzałą z góry na dół), znani Siebmacherowi²⁾, jako Dołęgowie bez odmiany, jedni z innymi Duszotami: Wylazłowskiemi z Wylazłowa (*par. i pow. dobrzyński*), Jastrzębskiemi z Jastrzębi (*par. i pow. lipnoski*)³⁾ i Ruskowskiemi z Ruskowa (*par. sobowska pow. dobrzyński*)⁴⁾ i

3) S. recte Widlińscy herbu niewiadomego z Widlna (*par. krostkowska pow. lipnoski*)⁵⁾.

1) Dersław S. (1531-4...) posiadał zagrodę w S., a Wawrzyniec S. († około 1544 r.) oraz inny Wawrzyniec S. (1544-68)—części w S. i Baldowie (Gr. bobr. I, 119, 154, 275, 323, 324, 329, 330, 431, 432, 460, 482, 579, 705, 706, 866, 867, 874, 875, 1051, 1052, 1078, 1079, 1162-1164) 1176, 1364; II, 404, 405. Wyk. pob.).

2) Allg. Wappenb.

3) Ta Dołęga odmienna z inicjałami J. J. pieczętuje się w 1565 r. Bartosz Jastrzębski z Jastrzębi (Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 882). Pieczęć ta należała do Jana Jastrzębskiego († 1565), brata rodzzonego Bartosza.

4) Marcin Wylazłowski Duszota z Wylazłowa (1538-68) nabył w 1546 r. od Anny Widlińskiej, żony Wawrzyńca Czepieńskiego, części w Suszewie, Podlaskach i Szczepankach (Gr. bobr. I, 1026-1030, 1051, 1052). Od S. zaczął się pisać Szczepankowskim (Wyk. pob. Gr. bobr. II, 137, 138, 296, 297, 317, 400-405). Ten Marcin Wylazłowski v. Szczepankowski Duszota, przodek S. Duszotów herbu Dołęga odmienna, którzy widocznie z czasem zamienili swój herb pierwotny na Dołęgę bez odmiany, był rodzonym bratem Stanisława, Michała, Łukasza Wojciecha i Jana Wylazłowskich Duszotów z Wylazłowa oraz Andrzeja Wylazłowskiego Duszoty v. Jastrzębskiego, sprawcy z Krobi, zabitego około 1543 r. przez Jakóba Mierzyńskiego (Gr. bobr. I, 178, 179, 182, 183, 225-229, 264, 265, 488, 739, 863, 864, 1026-1030, 1044, 1045, 1048, 1049, 1051, 1052; II, 137, 138, 296, 297, 317, 400-405. Wyk. pob.).

5) Piotr Widliński (1531), Feliks Widliński (1540-41) i Barbara Widlińska v. Szczepankowska (1535-41) posiadali zagrody w S. (Wyk. pob.).

192. SZCZERBIŃSCY herbu własnego z nieistniejącej dzisiaj wsi Szczerbina (*par. bobrownicka pow. lipnoski*), drobna szlachta, mało rozrodzona¹⁾, prawdopodobnie przybysze z Prus,

1) Jan (1547) i Franciszek (1564-8) S. dziedziczą na S. Zygmunt S. (1544-6) był imposesjonatem i gołotą (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 395, 396, 796, 812, 1261, 1262; II, 194, 363, 364, 401, 405).

jedni z Brzezińskimi z Brzeźna v. Brzezina v. Brzezina (par. kikołska pow. lipnoski).

Herb S., nazwany przez Niesieckiego *Szczerbce*, ma według tego heraldyka wyobrażać miecz, który przebija podkowę. Informacje Niesieckiego o wyglądzie tego herbu nie są zgodne z rzeczywistością, albowiem na pieczęci z 1565 r. Andrzeja Brzezińskiego z Brzezina²⁾, aredyziele liehej roboty, z obydwu stron miecza dopatrzeć się można raczej dwóch półksiężyców, zwróconych ku sobie rogami, dochodzącymi do miecza, niż podkowy.

Prócz tej rodziny, na cząstkach w S. i Brzezina w połowie XVI w. dziedziczą Szolajscy zapewne herbu Topór (Pałukowie) z Szolajd w ziemi łączyckiej³⁾, również drobna szlachta, którzy od Szczerbina i Brzezina też pisali się Szczerbińskimi i Brzezińskimi⁴⁾.

Por. Brzezińscy.

²⁾ Arch. Kom. Sk. t. 56 Nr. 791. Pieczęć z 1565 r. Franciszka Szczerbińskiego z Szczerbina (Arch. Kom. Sk. t. 58 Nr. 1050) jest zupełnie zniszczona.

³⁾ Paprocki.

⁴⁾ Mateusz Szolajski z Szczerbina v. Szczerbiński († około 1546 r.), dwukrotnie żonaty z N. N. i z Elżbietą (1543-7), córką Jakóba Czernieckiego v. Zarzeckiego, sędziego ziemi dobrzyńskiej, wdową po Zygmuncie Zielińskim, dziedziczką części w Dyblinie i Węgiersku, spłodził syna Mikołaja Szolajskiego, który w 1547 r. pozyna macochę o działy po ojcu (Gr. bobr. I, 98, 99, 176, 598, 599, 1057, 1074, 1244, 1245, 1261, 1262, 1367, 1368).

193. SZCZUTOWSCY z Szczutowa (par. płońska pow. rypińska¹⁾), drobna szlachta cząstkowa i zagrodowa, licznie rozrodzona. Posiadają przydomki *Zebrzyd* i *Kątny* (już w końcu XV w.)²⁾ oraz przydomek *Falk v. Falkowicz*.

Wśród 27 S., wymienianych w źródłach z 1531-67 r. są:

1) S. herbu Prus II-Wilczekosy³⁾;

2) S. herbu Dołęga⁴⁾;

¹⁾ Z dwóch innych Szczutowów w pow. rypińskim (Szczutowa parafjalnego pod Górzniem, odwiecznej posiadłości biskupów płocekich, i Szczutowa parafjalnego pod Sierpcem, starożytnego dziedzictwa Sierpskich v. Gulezewskich, żadna rodzina Szczutowskich nie wyszła.

²⁾ Jan Kątny i Stanisław, zwany Zebrzydem, posiadali w 1490 r. części w S. (Bobr. ziem oblig. f. 18, 19). Stefan, któremu skonfiskowano w 1497 r. część w S., trzymana przez niego w zastawie, za jego niestawiennictwo na wyprawę wojenną, być może wcale nie należał do rodu S. (Metr. Kor. XVI, 121).

³⁾ Siebmacher, Allg. Wappenb. t. III tab. 450. S. tego herbu wylegitymowali się w Heroldji berlińskiej, jako pochodzący z ziemi dobrzyńskiej.

⁴⁾ Według Borkowskiego (Spis szlachty polskiej) kwitnęli w ziemi dobrzyńskiej w końcu XVII w.

3) S. herbu Brodzie⁵⁾;

4) S. Falkowie v. Falkowicze zapewne herbu Lubicz, jedni z Śpiegowskimi Falkami z Śpiegowa (par. zadusznicka pow. dobrzyński)⁶⁾.

5) S. recte Polychnowscy herbu niewiadomego z Polchnowa (par. bobrownicka pow. lipnoski)⁷⁾. S. (herbu ?) z Gizinka (par. ruska pow. rypiński) i S. Zebrzydowie (herbu ?) z Dobrego i Ostrowitego (par. trabińska pow. rypiński) pisali się Gizińskimi⁸⁾, Dobrskimi i Ostrowickimi⁹⁾.

⁵⁾ Wojciecha S. Brode, t. j. herbu Brodzie, wymieniają akta grodzkie bobrownickie z 1544 r. (I, 605). Być może, że ten Wojciech S. Broda był indentyczną osobistością z Wojciechem S. z Gizinka vel Gizińskim (1535-47), synem Marka S. Błażkowicza (nie żyje 1547), a bratem rodzonym Jana Błażkowicza (1543-7), Stanisława (1543-7) i Dobiesława (1543) Szczutowskich z Szczutowa (Gr. bobr. I, 156, 161, 162, 193, 613, 614, 711, 931, 952, 953, 1088, 1089, 1212) lub z Wojciechem Polychnowskim (1543-67) vel Szczutowskim (p. n.).

⁶⁾ Andrzej Szczutowski Falk (1535 † 1543) spłodził dwóch synów Jakóba S. Falkowicza (1538-68) z Dzierzna (1538), po śmierci ojca wraz z bratem dziedziczą części w Szczutowie, żonatego z Barbarą, córką Marcina Maliszewskiego Wilczocha, dziedziczką części w Maliszewie, — i Mateusza Szczutowskiego (1544-67) z Szczutowa (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 261, 378, 482, 581, 605, 1275; II, 165, 194, 279, 280, 341, 372, 373). Ten Jakób Szczutowski Falkowicz i Anna, wdowa po Pawle Szczutowskim z Szczutowa, wyciskają w 1566 r. na kwitach poborowych pieczęcie »własne« z herbem Lubicz, mianowicie: Jakób z inicjałami S. V. (Arch. Kom. Sk. t. 59 Nr. 621), a Anna z literami B. V. (ibid Nr. 569). Ponieważ obydwójce pieczętują się jednym i tym samym herbem i litery na pieczęci Jakóba odpowiadają inicjałom jego nazwiska i przydomku oraz inicjałom imienia nazwiska i przydomku Walentego Śpiegowskiego Falka (1543-6), który wówczas już nie żył (Gr. bobr. I, 223-225, 245, 296, 355, 356, 383, 389, 422, 528 866, 867, 989, 1001) i mógł zostawić w spadku swoją pieczęć Jakóbowi, — pomimo rozbieżności pierwszych liter na tych pieczęciach (S. i B.) i niezrozumiałych inicjałów na drugiej, należy przypuszczać, że Szczutowscy i Śpiegowscy Falkowie byli herbu Lubicz.

⁷⁾ Dorota Polychnowska (1538-4...), Wojciech Polychnowski (1543-65) v. Szczutowski (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 156) oraz Jan Polychnowski v. Szczutowski (1543-65) siedzą na cząstkach w S. Z nich Jan (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 96, 97, 1088, 1089) dokupił w 1547 r. części w S. od Wojciecha S., syna Marka S. Błażkowicza. Jeżeli Wojciech Polychnowski v. Szczutowski i Wojciech Broda byli jedną i tą samą osobą, w takim razie Polychnowscy byłiby również Brodzicami.

⁸⁾ Marcin S. Błażk (1539-4...) i Marek S. Błażk v. Błażkowicz (1535 † przed 1547 r.) dziedziczą w S. Wojciech S. Błażk v. Błażkowicz (1535-47), syn Marka S. Błażkowicza, a brat (rodzony ?) Jana S. Błażkowicza (1545-6), dziedzic części w S. i Gizinka (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 613, 614, 711, 952, 953, 1088, 1089), staje w 1545 r. w grodzie bobrownickim, jako Giziński (Gr. bobr. I, 613, 614).

⁹⁾ Stanisław Zebrzyd dziedziczył w 1490 r. na części w S. (Bohr. ziem. oblig. f. 18 i 19). Jakób Ostrowicki Zebrzyd (1535-67), dziedzic części «zebrzydowskiej» w Ostrowitem, figuruje w wykazie poborowym 1535 r. jako Zebrzyd z Dobrego, a w wykazie 154... r., jako Zebrzyd z Szczutowa. Rodzonym bratem jego był Kacper Ostrowicki z Ostrowitego (Wyk. pob. Gr. bohr. I, 250, 251, 1260, 1275; II, 326). Wojciech S. spłodził dwóch synów Stanisława S. Zebrzyda (1564-7) i Pawła S. (1544 — nie żyje 1567). Ostatni z żony Anny (1564-7) 2-o voto Krzysztofowej Retfińskiej miał pięciu synów (1567) — Zebrzyda, Andrzeja, Łukasza, Marcina i Bartosza S. (Wyk. pob. Gr. bohr. I, 84, 277; II, 205, 206).

194. SZYNKOWSCY z herbu niewiadomego z Szynkowa (*par. księska pow. rypiński*), a raczej Sankowscy z Sankowa¹⁾.

Rodzina tego nazwiska istniała już niewątpliwie w ziemi dobrzyńskiej w końcu XVI w., albowiem w 1655 r. na częściach Sankowa, Księtego i Zajezierza dziedziczą:

1) Córki Krzysztofa Szynkowskiego i Jadwigi Galemskiej - Dorota, żona Pawła Mazowieckiego, i Jadwiga, żona Grzegorza Kawczyńskiego i

2) Franciszek Pawłowski, syn Rafała i Marjanny Szynkowskiej i

3) Katarzyna z Szarzewskich, wdowa po Stanisławie Szynkowskim²⁾.

¹⁾ W księgach grodzkich bobrownickich z 1543-7 r. Sankowo. W wykazie poborowym niewiadomego roku, pochodzącym z pierwszej połowy XVII w. (Bohr. ziem. wpis. bez dat) — Sankowo et Wierchownia. W wykazie poborowym z 1663 r. (Arch. Kom. Sk. t. 150) Sankowo seu Wierchownia, seu Guzów (od nazwiska Guzowskich herbu Junosza z sąsiedniego Dzierzna v. Dzierzyńskich). Dzisiaj Szynkówko i Wierchownia (gm. Dzierzno). Sankowo, niegdyś dziedzictwo Pobożan Księskich, przeszło w pierwszej połowie XVI w. drogą sukcesji w dom Galemskich herbu Dołęga (patrz Księscy).

²⁾ Bobrownicka księga różnych czynności bez dat.

T.

195. TADAJEWSKY¹⁾ herbu Rawicz²⁾ z Tadaiewa (*par. osiecka pow. rypiński*), drobna szlachta cząstkowa i zagrodowa.

T. z parafjalnej wsi Radomina (pow. rypiński) w połowie XVI w. pisali się Radomińskiem³⁾.

W źródłach z lat 1526-67 figuruje 11 T.⁴⁾

¹⁾ W wykazach poborowych XVI w. Thadajewscy z Thadajewa, w aktach metrycznych parafji rypińskiej z końca XVII i początku XVIII w. Tadajewscy.

²⁾ Niesiecki.

³⁾ Walerjan T. z Radomina v. Radomiński, zabity w 1544 r. przez sasia-

da, był bratem rodzonym Anny T. vel Radomińskiej, żony Wojciecha Zglinickiego z Radomina v. Radomińskiego (Gr. bohr. I, 260, 261, 269-271, 300, 538. 539).

⁴⁾ Piotra T. z żoną Zofją wymienia Metryka koronna z 1526 r. (Metr. kor. XL, 137), Stanisław (1535-4...), Jan (1535-4...), N. Tadajewski (1540), Dorota (154...), Małgorzata (1564-5), Piotr (1564-7) i Andrzej (1567) T. posiadali części w T. (Wyk. pob. Gr. bohr. II, 158, 201, 202, 223), a Walerjan T. vel Radomiński († 1544) i siostra jego Anna T. vel Radomińska (1544-5), żona Wojciecha Zglinickiego z Radomina v. Radomińskiego (p. w.) w Radominie.

196. TŁUCHOWSCY z parafjalnej wsi Tłuchowa¹⁾ i Tłuchówka w pow. dobrzyńskim.

W XV w. na T. dziedziczył starodawny i za Jagielly znaczny dom T. herbu Cholewa²⁾, w XVI w. już zubożały.

Na tym samym T. mieli również osiąść w XV w. T. Wcze-licze³⁾.

W 1544-68 r. na Tłuchowie i Tłuchówku siedzą T., drobna szlachta wieloherbowa⁴⁾, mianowicie:

1) Najliczniejsi T. Cholewowie z przydomkami *Jeż*, *Krupa*, *Skarbek*, i bez przydomków⁵⁾;

2) T. herbu Szelięga⁶⁾;

¹⁾ Tłuchowo zostało nadane 10 marca 1252 r. przez Kazimierza ks. łęczyckiego, kujawskiego i hobrzyńskiego Piotrkowi, synowi Świętosława, zamiast Żalego z siedmiu jeziorami i Nowego (Metr. kor. XLII, 282 Nr. 5275). Dnia 17 lutego 1364 r. król Kazimierz Wielki rozstrzyga spór o własność T. między Wisławem i Pawłem, synami Bolesty z Nieksina w Płońskiem, a Adamem z T. łowczym i Wojciechem z T. podczaszym dobrzyńskim, braćmi rodzonymi, którzy ostatecznie wygrali sprawę (Metr. kor. XLII, 284 Nr. 5276. Rzyszcz. i Mucz. Kod. dypl. t. I, Nr. 127).

²⁾ Paprocki. Piotr z T. z rodu Cholewów, ziemianin dobrzyński, brał udział w 1434 r. w obiorze Jagiellończyka na tron polski (Rzyszcz. i Mucz. Kod. dypl. t. II, Nr. 578). Mikołaj z T. (1425) był podkomorzym dobrzyńskim (Ziem. drohic. t. 10077, str. 89), a Grzegorz z T. (1495 † 1515), tenutarjusz połowy wsi królewskiej Starorypina z młynem Gniazdkiem, — w 1515 r. podstolim dobrzyńskim (Metr. kor. XV, 124; XXV, 192; XXVIII, 145; XXIX, 134). Jan Skarbek z T. wraz z innymi współwłaścicielami T. uzyskał w 1527 r. potwierdzenie przywilejów z 1252 i 1364 r. (p. w.), tyczących się T. (Metr. kor. LXII, 282 i 284).

³⁾ Kosiński, Przewodnik heraldyczny t. I, str. 682.

⁴⁾ Źródła z XVI w. wymieniają 19 T. Wszyscy ci T. należą do drobnej szlachty cząstkowej i zagrodowej.

⁵⁾ Andrzej T. z Sudragów, syn Feliksa T. Krupy z Tłuchówka i Anny dziedziczki części w Tłuchowie, pieczętuje się w 1565 r. herbem Cholewa z własnymi literami A. T. (Arch. kom. Sk. t. 58, Nr. 868).

⁶⁾ Ks. pob. płoc. 1531-52 r. (Arch. Kom. Sk. t. 52).

3) T. przydomku *Gil* (herbu ?);

4) T. przydomku *Wierzchowicz*, t. j. zapewne *Wierzchowscy* herbu *Zagroba* z *Wierzchów* w pow. raciańskim ⁷⁾ i

5) T. recte *Turscy Bębenkowie* v. *Bębenkowicze* (herbu ?) z pobliskiej *Turzy Wielkiej* v. *Starej* (par. *ładkowska* pow. *dobrzyński*) ⁸⁾, jedni z *Turkiami* v. *Trzecińskimi Bębenkami* z *Trzcianki* (par. *ładkowska*).

⁷⁾ *Wierzchowscy* w tym samym czasie dziedziczyli również na części w *Babczu* — *Wiączankach* w pow. *rypińskim*. (Wyk. pob.)

⁸⁾ Z pomiędzy kilku *Turkich Bębenków* z *Tłuchowa* i *Tłuchówka* *Stanisław Turki Bębenek* v. *Bębenkowicz* z *Tłuchówka* staje w 1546 r. w grodzie *bobrownickim* jako *Turki* lub *Tłuchowski* (Gr. *bobr.* I, 790, 791, 963, 964).

197. **TOLIBOWSCY** herbu *Nałęcz* ¹⁾ z *Tolibowa* ²⁾ (par. i pow. *dobrzyński*), nadanego 23 kwietnia 1371 r. przez *Kazimierza* ks. *szececińskiego* i *dobrzyńskiego* *Stanisławowi* z *Nowego Miasta Korczyna*, *kuchmistrzowi* królów *Kazimierza Wielkiego* i *Ludwika Węgierskiego* ³⁾. Potwierdzenie tego nadania uzyskali w 1485 r. *Wojciech*, *Andrzej* i *Jan T.*, bracia rodzeni ⁴⁾.

Jerzy T. na *Ustroniu* w pow. *brzeskim* i *Mierzynie* w ziemi *dobrzyńskiej*, *poborca* i *stolnik* ziemi *brzeskiej*, oraz *Wacław T.* z *T.* używają w 1565–6 r. pieczęci własnej z herbem *Nałęcz* ⁵⁾.

T. byli wybitną i zamożną rodziną szlachecką. Posiadali majątności na *Kujawach*.

Szczegóły genealogiczne o tej rodzinie podajemy w dopisku ⁶⁾.

¹⁾ *Niesiecki*. ²⁾ W źródłach *Tholibowscy*, *Tulibowscy*, *Tulubowscy* z *Tholibowa*, *Tholibowa*, *Thulibowa*. ³⁾ *Rzyszcz.* i *Mucz.* Kod. dypl. t. II, Nr. 574.

⁴⁾ *Metr. kor.* XIV, 142. ⁵⁾ *Arch. kom. Sk.* t. 58, Nr. 122 i t. 59, Nr. 487.

⁶⁾ Z trzech braci, którzy uzyskali w 1485 r. potwierdzenie nadania z dnia 23 kwietnia 1371 r., *Wojciech T.* (1473–85), żonaty z *Dorotą* (1473–85), córką *Lazarza* z *Ludbrańca Wielkiego*. dziedziczył na części *T.* oraz na *Lesznie* i *Brzozie* w pow. *nakielskim* (*Metr. kor.* XII, 126; XIV, 137 i 142). Drugi brat *Andrzej* (1485–1511) na części *T.* i *Grabianowie* na *Kujawach*, nabytym około 1485 r. od swego krewnego *Jana* z *Toporzyszczewa*, *miecznik* (1503), a następnie (1510) *stolnik* ziemi *dobrzyńskiej* (*Metr. kor.* XIV, 136 i 142; XXIV, 400. *Bobr.* ziem. oblig. f. 19. Gr. *bobr.* 1, 816, 817), miał syna *Wencesława* (1511 — nie żyje 1543), żonatego z *Małgorzatą* (1511 † około 1543), córką *Bernarda* z *Ludbrańca*, *kasztelana* *brzeskiego* (*Metr. Kor.* XXIV, 400. LVII, 185. Gr. *bobr.* I, 108–116). *Wencesław T.*, po ojcu dziedzic części *T.*, oraz *Ściborze* v. *Ściborza Wielkiego* i *Małego*, *Włoszyce* i *Grabianowa* na *Kujawach*, *stolnik* ziemi *dobrzyńskiej* (1540) spłodził czterech synów i dwie córki: *ana* (1543–7) na części *T.* i *Stróżewa*, *Adryana* (1543–67) na *Włoszyce* i części *T.*, *Bartłomieja* (1543–7) i *Mateusza* (1543–7), dziedziców *Ściborza Wielkiego* *Małego* na *Kujawach* i innych dóbr w ziemi *dobrzyńskiej*, *Urszulę* (1543)

za *Stanisławem Chodowskim* (1543–68) na *Kulinie*, *Szpitalu* i *młynie Uniechowie*, i *Katarzynę* (1546) za *Janem Płomykowskim* na *Płomykowie*, *Płomykówku*, *Topolicach* i *Ibramowie* w pow. *inowrocławskim*. (Gr. *bobr.* I, 108–116, 130–132, 134, 135, 139, 140, 193, 196, 206, 213, 214, 245, 246, 360, 377, 432, 433, 461, 482, 485, 488, 658, 659, 740–742, 761, 771–780, 848, 849, 852, 903, 1041, 1042, 1061, 1192, 1301, 1302, 1367–1311, 1314–1322, 1334, 1345, 1359, 1360, 1365, 1372; II, 13, 14, 180, 371. *Metr. Kor.* LCCVIII, 417. (Wyk. pob.). Dziećmi *Jana*, a wnukami *Wencesława*, byli: *Wencesław* v. *Wacław* (1547–68) na części *T.*, żonaty z *Dorotą* *Czerską* (1547–68), rodzoną siostrą *Mikołaja Czerskiego* z *Czernikowa* i *Mazowsza*, *Jan* (1567) na części *T.* i *Anna* (1567–8), żona *Wojciecha Wilkostowskiego* z *Kujaw* (Gr. *bobr.* I, 1070; II, 294, 301, 302, 314, 320–325, 333, 334, 347, 348, 391, 393–395, 414, 419, 420, 430, 432. (Wyk. pob.). *Trzeci* z braci *T.*, którzy otrzymali w 1485 r. zatwierdzenie nadania *T.*, *Jan* (1485 — nie żyje 1507), żonaty z *Katarzyną N.* (1498 † przed 1507 r.), *tenutarzuską* *wójtostwa* m. *Lipna*, *skonfiskowanego* w 1498 r. za niedostarczenie ludzi na wyprawę wojenną (konfiskata ta została następnie cofnięta), uzyskał w 1504 r. wznowienie przywileju erekcyjnego miasta *Lipego* (poźniejszego *Lipna*), nadanego 15 kwietnia 1349 r. przez *Władysława* ks. *ięczyckiego* i *dobrzyńskiego* *Mikołajowi Rudnikowi*. *Wójtostwo* m. *Lipna* po śmierci *Katarzyny* odziedziczyli jej sukcesorowie zapewne syn i wnuk *wójciny*. (*Metr. Kor.* XIV, 142, XVI, 167; XX, 237; XXIII, 168; XLIV, 442). *Marcin T.* (1509–18; nie żyje 1538), *domownik* *Jana Lubrańskiego*, *biskupa poznańskiego* (1509), *tenutarzuską* *Dolska* w pow. *inowrocławskim*, *cześnik* (od r. 1518), wreszcie *podstoli* *brzeski*, spłodził pięciu synów: *Stanisława* (1540–69), *Jakóba* (1540–68), *Jerzego* (1540–68), *Sebastjana* (1540–68) i *Wojciecha* (1569), *Tolibowskich*. (*Metr. Kor.* XXIV, 123; XXXI, 88; LV, 13; LIX, 330; CVII, 67). Z nich *Jerzy* (1559–67) na *Ustroniu* w pow. *brzeskim* i *Mierzynie* w ziemi *dobrzyńskiej* był *poborcą* i *stolnikiem* ziemi *dobrzyńskiej*, *Jakób* *podstoli* *brzeski* (1568), dziedziczył na części *T.*, a *Stanisław* i *Wojciech*, żonaty z *Małgorzatą* *Stawowską* (1569), posiadali *tenuty* na *Kujawach*. (*Metr. Kor.* LIX, 330; LXVII, 272; XCVII, 173; XCVII, 27, 104; XCIX, 6; CVII, 67. Gr. *bobr.* I, 601, 812, 814, 815, 1140–1145; II, 113, 167, 301, 302, 314, 333, 334, 337, 347, 348, 414, 419, 420, 432. Wyk. pob. *Arch. Kom. Sk.* t. 56, Nr. 632).

198. Z **TRUTOWA** (par. *wolska*, pow. *lipnoski*) ród herbu *Ogończyk*.

Mikołaj z *T.* rodu *Ogonów* uczestniczył w 1434 r. w akcji *obiętnicy*, danej przez szlachtę ziemi *dobrzyńskiej* *Jagielle* co do *obiętnicy* na tron jednego z jego synów ¹⁾.

Ostatnią przedstawicielką tego rodu była *Anna* (1520–47), córka *Mikołaja* z *T.* (nie żyje 1520), a żona *Jana Szrobskiego* ²⁾, w 1544 r. już wdowa, przez którą *T.* z częścią *Ossówki* weszło w możny ród *kujawski Szrobskich* ³⁾.

¹⁾ *Rzyszcz.* i *Mucz.* Kod. dypl. t. II, Nr. 578. ²⁾ *Metr. Kor.* XXXIV, 232.

³⁾ Wyk. pob. Gr. *bobr.* 1, 242, 430, 431, 569, 571, 955, 1150, 1276, 1277, 1285, 1377. *Arch. Kom. Sk.* t. 59 Nr. 3 i 610, 614. Por. *Szrobscy* herbu *Sulima* z *Szrobska* w pow. *inowrocławskim*. — *Poczet przybyśców*.

199. TRZCIŃSCY (w źródłach TRZCIEŃSCY) z Trzcianki Wielkiej i Małej v. Borowej (par. *badkowska*, pow. *dobrzyński*), drobna szlachta wieloherbowa, olbrzymio rozrodzona, przeważnie zagrodowa.

Źródła z 1531-68 r. wymieniają aż ...osiemdziesięciu kilku T. z przydomkami *Bębenek*, *Busz*, *Czajka*, *Długi*, *Dłużycz* v. *Długoszewicz*¹⁾, *Fiol*, *Kaszka* v. *Kaszek*, *Kopeć*, *Kopciowicz*, *Król*²⁾, *Lemiesz*, *Lemieszowicz*, *Lisek*³⁾, *Lazarz*, *Odojczyk*, *Pięta* v. *Piętka*, *Pięćic*, *Reszka*, *Reszkowicz*, *Żaczek*⁴⁾ i bez przydomków.

Sądząc z przydomku, T. Czajkowie należeli do Pobożan⁵⁾ T. Reszkowie v. Reszkowicze byli, jak się zdaje, jednej

¹⁾ Mikołaj Długi (1535), N. Długoszowicz (1535) oraz Jan Długi v. Dłużycz (1564-8) siedzieli na zagrodach w T. (Wyk. pob. Gr. bobr. II, 414). Przydomki Długi v. Długosz (od wysokiego wzrostu szlachećca) i Dłużycz v. Długoszowicz (t. j. syn Długiego v. Długosza) przysługują wielu rodzinom, wcale ze sobą nie spokrewnionym, mianowicie Trzczańskim, Strupczewskim, Kowalkowskim i Rokickim z Rokicia w par. ligowskiej.

²⁾ Stefan T. Król (1531-46) dziedziczył w T., a Wojciech T. Król (1564-5) w T. Starej (Gr. bobr. I, 784-786, 790, 791. Wyk. pob.). Przydomek Król v. Królówic posiadają również w końcu XV w. Koleczyńscy z Koleczyna w pow. bielskim, gniazda Rogalów (Rpis Wittyga) a w połowie XVI w. niektóre rodziny w Płockiem z rodu Trzasków (l. c.) oraz Zakrzewscy herbu niewiadomego z Zakrzewa i Gorzechowscy (Ogonowie?) z Gorzechowa w pow. dobrzyńskim.

³⁾ Wojciech T. Lisek (1531-44), ojciec Stanisława (1544) i Andrzej T. Lisek (1567-8), szlachta zagrodowa, dziedziczyli w T. Wielkiej (Gr. bobr. I, 281; 282; II, 336, 337, 430. (Wyk. pob.). Przydomku Lis (od herbu) używają Siecińscy, przydomku Lisiak—Ruskowscy, a przydomku Lisek—T. i Łążyńscy. Dwa ostatnie przydomki mogły powstać od charakteru jednostek lub od nazwiska różnych rodzin Lisowskich, które kwitnęły wówczas w ziemi dobrzyńskiej np. od Lisowskich v. Głuchowskich herbu Rogala z Lisowa i Głuchowa w ziemi płockiej, dziedziców części w Maluszynie, Blinie i Źródłach.

⁴⁾ Paweł (1543-68), Jan (1543-65) i Andrzej (1544) T. Żaczekowie posiadali części w T. Wielkiej i Małej. Ten sam Paweł Żaczek miał synów Derśława (1567-8) i Walentego (1567-89) T. Żaczków. Łukasz T. Żaczek (1540) dziedziczył na T., a inny Łukasz T. Żaczek (1564-5) w T. Wielkiej. Zapewne synami pierwszego z tych Łukaszów Żaczków byli: Jakób T. Łukaszowicz (1539-68) na częściach w T. Wielkiej i Turzy Wilezej, Józef T. Łukaszowicz (1540-67), który trzymał w 1567 r. w zastawie część Michała T. Markowicza w T. Wielkiej, i Andrzej T. Łukaszowicz (1544-65) z T. Małej, żonaty z Dorotą, wdową po Mateuszu Lemieszowiczu z T. Małej. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 8, 9, 51, 245, 246, 291, 309, 511, 512, 597, 790, 791, 965; II, 148, 209-211, 230, 231, 286, 288, 308, 309, 336, 337, 367, 430, 431. Bobr. grodz. wyr. i reg. łudic, 1589-1784). Tego samego przydomku Żaczek są Żółtowscy z Żółtowa w ziemi płockiej i ich gałęzie Czetkowsy i Wapielscy z Czetków i Wapielska w pow. rypińskim.

dzielnicy z Kamięńskimi Reszkami v. Reszkowiczami z Kamieni Kotowych (par. *tluchowska* pow. *dobrzyński*), a T. Piętowie v. Pięcice—z Osieckimi Piętami z Osieka pod Ligowem (par. *ligowska*, pow. *lipnoski*⁶⁾).

T. przydomku *Fiol*⁷⁾, prawdopodobnie idą do Gorzechowskich *Fiolów* z Gorzechowa (par. *siecińska* pow. *dobrzyński*), którzy od innych swych posiadłości Parzymia (par. *sikorska*, pow. *dobrzyński*), Strupczewa (par. *sobowska*, pow. *dobrzyński*) i Rzuchowa (par. *wierzbicka*, pow. *lipnoski*), pisali się Parzymyskimi, Strupczewskimi i Rzuchowskimi:

Wreszcie T. Bębenkowie i Kaszkowie należą właściwie do Turskich z Turzy Wielkiej (par. *badkowska*⁸⁾).

Ani pieczęci Trzczańskich z T. w ziemi dobrzyńskiej, heraldykom nieznanym, ani pieczęci Kamięńskich Reszków,

⁵⁾ Paweł T. Czajka (1531-44) podarował w 1543 r. swoją część w T. Starej Janowi i Katarzynie małżonkom Głowczyńskim, t. j. zięciowi i córce. Grzegorz T. Czajka, zwany Markiem (1531-4...), szlacheć zagrodowy z T. Starej, miał syna Michała T. Markowicza (1544-67), również dziedzica części w T. (Wyk. pob. Gr. bobr. I 230, 232, 262, 309; II, 209).—Tego samego przydomku Czajka używali w pierwszej połowie XV w. (1436) Trzczańscy z Trzcianki w pow. mławskim. (Metr. Kor. XLV, 832, Nr. 15698), na której w XVI w. siedzieli tylko Pobożanie (Rpis Wittyga). Przydomek Czajka przysługuje w XVI w. w Płockiem jedynie dwom rodzinom herbu Pobóg—Jastrzębskim z pow. mławskiego i Szyjskim z pow. raciańskiego (ibid).

⁶⁾ Sądzić należy, że Mikołaj Piętka z T. Starej (Wyk. pob. 1531 r.) i Mikołaj Pięta v. Piętka z Osieka (1531-47), byli jedną tą samą osobą. (Wyk. pob. 1531-4...). (Gr. bobr. I, 89, 941, 1053). Brat rodzony Mikołaja T. Pięty Piotr T. Pięta (1546-7) posiadał część w T. Małej, a między innymi t. zw. ogród »spinkowski«. Trzeci brat Mikołaja i Piotra—Wojciech T. Pięcic († przed 1541 r.) pozostawił wdowę N., która wraz z synem posiadała w 1541 r. zagrodę w T. Borowej (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 837, 838, 1116-1118).

⁷⁾ Mikołaj T. Fiol (1531-4...) posiadał zagrodę w T. Wielkiej, a Paweł T. Fiol (1543-7) części w T. Wielkiej i w Turzy Wilezej (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 51, 309, 332, 1153).

⁸⁾ Jan Turski Bębenek (1544-65) za Zygmunta Starego posiadał część w Trzciance Wielkiej (1544) i Turzy Wielkiej (1546-7) oraz prawem zastawnym ogród Piotra Trzczańskiego w części »spinkowskiej» w Trzciance Małej (1546). Za Zygmunta Augusta (1564-5) opłaca podatek z części w Turzy Wielkiej, Turzy Małej i Tuchowie. W 1544 r. staje w grodzie bobrownickim, jako Trzciański z Trzcianki. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 65, 268, 569, 837, 838, 1239, 1277; II, 205). Por. Tursey. Jan Trzciański v. Turski Kaszk (1564-8) oraz Michał i Antoni Trzciańscy Kaszkowie (1568) z Trzcianki Małej, prawdopodobnie synowie Marcina Trzciańskiego Kaszka z Trzcianki Wielkiej (1531-47), posiadali części w Trzciance Wielkiej (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 719, 720, 757, 1116-1118; II, 389, 390).

Osieckich Piętów, Gorzechowskich Fiołów, Turskich Bębneków i Kaszków nie posiadamy. Jedyna pieczęć T., która nieuległa zniszczeniu, mianowicie pieczęć «własna» z 1565 r. Mikołaja T. z Wojnowa — Ogończyk z inicjałami J. R.⁹⁾ mogła być przygodnie pożyczona przez Mikołaja od krewnego lub sąsiada, pieczętującego się innym herbem.

Trzińscy, dziedzice części w sąsiednich lub pobliskich wsiach Kamieniach Kotowych (Kopciowicze), Turzy Wielkiej (Lemieszowie), i Paprotkach (Lemieszowie) pisali się Kamieńskimi¹⁰⁾, Turskimi i Paprockimi¹¹⁾.

W połowie XVIII w. kwitnęły w ziemi dobrzyńskiej dwie znane rodziny T. herbu Leliwa i Rawicz, które nie wyszły z ziemi dobrzyńskiej i nie miały nic wspólnego z Trzińskimi z Trzcianki w par. bądkowskiej¹²⁾.

T. z przydomkami Busz, Łazarz, Odojczyk, Reszka i bez przydomków wyliczamy osobno w ostatnim dopisku¹³⁾.

⁹⁾ Arch. Kom. Sk. t. 57, Nr. 738.

¹⁰⁾ Jan (1531-46) i Paweł (1544-68), T. Kopciowie v. Kopciowicze dziedziczyli na częściach w T. Wielkiej. Z nich Jan T. Kopeć spłodził synów Feliksa (1547-68) i Jakóba (1564-8) Kopeców v. Kopciowiczów, którzy odziedziczyli po ojcu część w T. Wielkiej. Paweł T. Kopeć (p. w.), dwukrotnie żonaty, z Agnieszka N., i z Anna, wdową po Stanisławie Kłobukowskim Łyszczowiczu nabył w 1546 r. część w Turzy Wielkiej (Gr. bobr. I, 5, 7, 51, 242, 281, 282, 286, 289, 590, 591, 833, 834, 865, 1070; II, 116, 148, 287, 336, 337, 367. Wyk. pob.). Niemierza T. Kopciowicz (1543-67) v. Kamieński. (Gr. bobr. I, 124, 125, 1239, 1240; II, 157. Wyk. pob. 1564-5) dziedziczył na części w Kamieniach Kotowych.

¹¹⁾ Mikołaj (1531-44) i Piotr (1531) T. Lemieszowie posiadali zagrody w T. Wielkiej. Mateusz T. Lemieszowicz († 1543 lub 1544) z Trzcianki Malej z żony Doroty, która następnie wyszła powtórnie za Andrzeja T. Łukaszowicza (1545), spłodził dwie córki: Elżbietę (1544) i Małgorzatę (1544) oraz trzech synów — Tomasza, Andrzeja i Jana Lemieszów. Z nich Jan (1544-68) i Andrzej (1544-65) Lemieszowie z Trzcianki Wielkiej i Turzy Wielkiej pisali się Trzińskimi lub Turskimi. Krewnym Mateusza Lemieszowicza (p. w.) z linii ojczywej był T. Lemieszowicz (1538-46) z T. Wielkiej i Turzy Wilczej, zapewne ojciec Adama, Mateusza, Marcina i Mikołaja, którzy w 1567-8 r. dziedziczą na T. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 51, 76, 107, 117, 124, 290, 475, 476, 597, 792, 836, 837; II, 240, 241, 430). Stanisław (1535-65), Jan (1535-65) i syn jego, Paweł (1544-7). Paproccy Lemieszowie posiadali zagrody w Paprotkach w par. sobowskiej pow. dobrzyńskiej. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 280-282, 359, 360, 377, 669, 670, 1154; 1333).

¹²⁾ W 1752 r. Adam a Camden Trziński herbu Leliwa był kasztelanem dobrzyńskim (Ks. dobrz. róż. czynn.), a Franciszek Trziński herbu Rawicz komornikiem ziemskim dobrzyńskim (Dissoluta dobrzyńskie bez dat). Czy jednak przodkowie Franciszka nie podszyli się pod wybitny ród T. Rawiczów?

¹³⁾ Jan T. Busz (1546) dziedziczył w T. Wielkiej (Gr. bobr. I, 833, 834), a Paweł T. Odojczyk (Wyk. pob. (1531-4...) w T. Jan T. Łazarz (1538-46) z T. Malej, zabity w 1546 r. przez Stanisława Szańczyka z Winnicy v. Turzy Wielkiej, syna Jana z Gołębków, spłodził synów Stanisława Łazarza (1546-65), Bartłomieja (1546-65) i Marcina (1546), w których imieniu Stanisław Turski Bębnekowicz z Tłuchówka, krewny ich z linii ojczywej, pożywa w 1546 r. Szańczyka o zabójstwo do grodu. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, bobr. I, 790, 791). Bartosz (1531-4...) i Paweł (154...) T. Reszkowie oraz Stanisław T. Reszkowicz (1531-41) dziedziczyli w T. Wielkiej. Zapewne ten sam Stanisław, zwany Reszką, z żoną Elżbietą i synowcami Wacławem Reszką i Wojciechem Reszkowiczem T. siedzi w 1564-7 r. na części w T. Wielkiej (Wyk. pob. Gr. bobr. II, 286, 287). Marcin (1531), Elżbieta (1538-4...), wdowa Szczepanowa (1540), Jan Mikołajek v. Mikołajewicz (1539-44), Jadwiga (1564-5), Marek (1564-5), Stanisław (1564-7), Bartłomiej (1564-5), Paweł (1567) i Wawrzyniec (1567), trzech bracia rodzeni — siedzieli na częściach w T. Wielkiej, Andrzej (1564-5) i Mateusz (1564-5) — w Tłuchowie, Mikołaj (1564-5), pieczętujący się Ogończykiem (p. w.) — w Wojnowie, a Stanisław (1567) — w Paskowie, wsi w pow. lipnowskim, dzisiaj zaginionej. (Wyk. pob. Gr. bobr., I, 281; II, 18, 107, 205, 340).

200. TURSCY (THURSCY) z Turzy (Thurzy) Wielkiej v. Starej¹⁾ (par. bądkowska pow. dobrzyński), szlachta wieloherbowa, bardzo licznie rozrodzona, przeważnie zagrodowa. Źródła z lat 1531-68 wymieniają 40 T. z Turzy Wielkiej z przydomkami: *Bąk, Bęza, Bębnek, Bębnekowicz, Biegieł v. Bigieł, Bieglewicz, Bolik, Budnik, Kaszk, Kisiel, Kisielczyk, Lemiesz, Łyszczek, Łyszcz, Orzeszek, Rzolek, Wołoduch v. Wołoduchowicz, Ziemak* i bez przydomków.

Wśród tych T. są:

1) T. herbu Zagroba, najdawniejsi, bo już za Jagiełły dziedzice T.²⁾, jedni z Bądkowskimi z sąsiedniego Bądkowa;

2) T. Łyszczowie recte Kłobukowscy Łyszczowie herbu Paprzyca z sąsiedniego Kłobukowa (par. bądkowska)³⁾;

¹⁾ Turza była wsią bardzo starożytną. Mieczysławowi z T. nadany został w 1300 r. przez Ziemowita, ks. łęczyckiego i dobrzyńskiego, las Babeze (Ulanowski, Dokum. kuj. i maz. str. 191 Nr. 15).

²⁾ Stanisław z T. z rodu Zagrobów brał udział w 1434 r. w obiorze Jagiellończyka na tron polski przez szlachtę dobrzyńską. (Rzyszcz. i Mucz. Kod. Dypl. t. II Nr. 578). Smarz z T. Wielkiej, której część została skonfiskowana w 1498 r. za niestawiennictwo jego na wyprawę wojenną (Metr. Kor. XVI, 198) nie należał właściwie do rodu T., a do Smarzewskich z Smarzewa w ziemi ciechanowskiej, którzy kwitnęli w ziemi dobrzyńskiej za ostatnich Jagiellonów i pieczętowali się Prawdzicem (Arch. Kom. Sk. t. 59 Nr. 562).

³⁾ Jan Kłobukowski Łyszcz z Kłobukowa-Molendów i T. Wielkiej (1546-65), syn Mikołaja Kłobukowskiego Łyszcz (Gr. bobr. I, 25, 286-289. Wyk. pob.), staje w 1546 r. w grodzie bobrownickim, jako Łyszcz z T. Wielkiej, t. j. Turski (Gr. bobr. I, 968-970).

3) T. Lemieszowie recte Trzcinińscy Lemieszowie (herbu ?) z sąsiedniej Trzcianki Wielkiej i Małej (par. bądkowska⁴⁾), jedni z Trzcinińskimi v. Paprockimi Lemieszami z Paprotek (par. sobowska pow. dobrzyński);

4) T. Kisielowie v. Kisielczyki⁵⁾, gałęź Kisielowskich (herbu ?) z Kisielowa (par. i pow. dobrzyński), od których idą również Bęklewscy Kisielowie z Bęklewa (par. mokowska pow. dobrzyński);

5) T. przydomku Ziemak zapewne herbu Junosza⁶⁾;

6) Inne rodziny i osobistości niewiadomych herbów⁷⁾.

Różni Turscy, dziedzice części w Tłuchowie, Tłuchowku (Bę-

⁴⁾ Mikołaj (1531-44) i Piotr (1531) Trzcinińscy Lemieszowie posiadali zagrody w Trzciance Wielkiej. Mateusz Trzciniński Lemiesz v. Lemieszowicz z Trzcianki Małej († 1543 lub 1544) z żony Doroty, która po jego śmierci powtórnie wyszła za Andrzeja Trzcinińskiego Łukaszowicza (1545) spłodził dwie córki: Elżbietę (1544-5) i Małgorzatę (1544-5) oraz trzech synów: Tomasza (1544-5), Andrzeja i Jana Lemieszów. Z nich Jan (1544-68) i Andrzej (1544-65) Lemieszowie z Trzcianki Wielkiej i Turzy Wielkiej pisali się Trzcinińskimi lub Turskimi. Krewnym Mateusza Trzcinińskiego Lemieszowicza z linii ojczywej był Paweł Trzciniński Lemiesz v. Lemieszowicz (1538-46) z Trzcianki Wielkiej i Turzy Wilczej, zapewne ojciec Adama, Mateusza, Marcina i Mikołaja Trzcinińskich, którzy w 1567-8 r. dziedziczą na Trzciance (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 51, 76, 107, 124, 290, 475, 476, 597, 792, 793, 836, 837; II, 240, 241, 430).

⁵⁾ Stanisław T. Kisiel (1543), który sprzedał w 1543 r. część w T. Wielkiej Mateuszowi, Pawłowi i Wincentemu T., trzem braciom rodzonym, Agnieszka T. Kisielowa (1531-44), Paweł T. Kisielczyk (1544) żonaty z Jadwigą Kłobukowską, dziedziczką części Kłobukowa i Mateusz T. Kisiel (1531-68) posiadali części w T. Wielkiej (Gr. bobr. I, 32, 33, 364, 365, 389, 390. Wyk. pob.).

⁶⁾ Imię Ziemak było ulubionem w rodzie Junoszków, których olbrzymie gniazdo znajduje się w pobliskim powiecie sierpskim. Stanisław Ziemak (1531-46), syn jego Walenty (1546-67) i Andrzej (1564-7) T. Ziemakowie siedzieli na częściach w T. Wielkiej (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 966, 1011; II, 206, 230, 231, 312).

⁷⁾ Michał Bełza (1531-65), Jan Rzołek (1531-43), Mikołaj (154...), Mateusz Jakubowicz (1544), Jan Jakubik (1564-5) brat rodzony czy też syn poprzedniego, Mateusz Bąk (1565), Wojciech Orzeszek (1565-7), Mateusz Budnik (1565) i Jan Łaszczek (1565-8), zięć Andrzeja Jasińskiego z Jasieni, dziedziczyli na częściach w T. Wielkiej. Antoni T. Wołoduch v. Wołoduchowicz (1567-8) siedział na części w Grochowalsku, a Łazarz T. (1564-5) — w Trzciance Wielkiej. Zofja T. (1546), córka Jana T. Szczepanowicza była za Janem Ruskowskim z Ruskowa (Gr. bobr. I, 75, 76, 136, 251, 359, 396, 997, 998; II, 150, 157, 354, 385, 386. Wyk. pob.). Jan Bolik, który figuruje w wykazie poborowym 1540 r. jako Kamieński, szlachcic zagrodowy z Kamieni, a w innych źródłach z 1539-46 r. jako Turski Bolik z T. Wielkiej i Wilczej, był wujem Mateusza T. z Turzy Wilczej (Wyk. pob. 1539-4... r., Gr. bobr. I, 789, 790). Wśród wyżej wymienionych T. mogli być i T. Zagrobowie.

benkowie), Trzciance Wielkiej i Małej (Bębenkowie i Kaszkowie) i Winnicy (par. bądkowska) pisali się Tłuchowskiemi, Trzcinińskimi i Winnickimi⁸⁾.

Ani jednej pieczęci Turskich nie posiadamy.

⁸⁾ Jan Turski Bębenek (1544-65), rodzony brat Wojciecha (1539-67) i Marcina (1564-5) Turskich Bębenków z Turzy Wielkiej, za Zygmunta Starego posiada części w Trzciance Wielkiej (1544) i Turzy Wielkiej (1546-7) oraz prawem zastawnem ogród Piotra Trzcinińskiego w części »spinkowskiej« w Trzciance Małej (1546). Za Zygmunta Augusta (1564-5) opłaca podatek z części w Turzy Wielkiej, Turzy Małej i Tłuchowie. W 1544 r. staje w grodzie bobrownickim jako Trzciniński z Trzcianki (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 65, 286-289, 837, 838, 1239, 1277; II, 205). Jan Turski v. Trzciniński Kaszek (1564-8) oraz Michał i Antoni Trzcinińscy Kaszkowie (1568) z Trzcianki Małej prawdopodobnie synowie Marcina Trzcinińskiego Kaszka (1531-47) z Trzcianki Wielkiej, posiadali części w Trzciance Wielkiej i Małej (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 719, 720, 757, 1116-1118; II, 389, 390). Stanisław Turski Bębenkowicz z Tłuchówką v. Tłuchowski, krewny z linii ojczywej Stanisława, Bartłomieja i Marcina, synów Jana Trzcinińskiego Łazarza z Trzcianki Małej, zabitego przez Stanisława Sączka z Winnicy v. Turzy Małej, pozywa w 1546 r. zabójcę do grodu w imieniu synów zabitego (Gr. bobr. I, 790, 791, 963, 964). Zapewne do tej samej rodziny należała Elżbieta T. († przed 1568 r.), dziedziczka części w Turzy Wielkiej, Tłuchowie, Tłuchówku i Rudnie, żona Łukasza Łukoskiego z Łukoszyna-Byków w ziemi płockiej (Gr. bobr. II, 410, 411). N. Biegiel z Winnicy (1535), szlachcic zagrodowy, pochodził bezwątpienia z rodu Turskich Biegielów z Turzy Wielkiej. Stanisław T. Biegiel v. Bieglewicz (1531-4...) i Paweł T. Bigiel (1539 † 1567 lub 1568), brat Doroty, mąż Agnieszki, a ojciec Zofji (1568) i Barbary (1568), dziedziczyli na częściach w T. Wielkiej (Gr. bobr. II, 116, 117, 436, 449, 486. Wyk. pob.).

201. TURSCY z Turzy Małej (par. bądkowska pow. dobrzyński), zdawna należącej do Blochów.

Stanisław Gołębek herbu niewiadomego przydomku Sączek, drobny szlachcic z Winnicy (par. bądkowska) vel Winnicki, (1543-6), syn Jana Sączka z Gołębków (par. bądkowska) i Winnicy vel Winnickiego¹⁾, w pewnej zapisce sądowej z 1546 r. figuruje jako Stanisław Sączek z Turzy Małej, t. j. Turski²⁾. Widocznie wówczas dzierżawił lub trzymał w zastawie część w T. Małej³⁾.

Innych T. z T. Małej źródła nie wymieniają.

¹⁾ Gr. bobr. I, 212, 725-728, 757, 790, 791, 885. ²⁾ Gr. bobr. I, 757.

³⁾ Ci sami Gołębkowie, dziedziczą w Paprotkach (par. sobowska pow. dobrzyński), pisali się Paprockimi (Gr. bobr. I, 885).

202. TURSCY (THURSCY) z Turzy (Thurzy) Wilczej w par. tłuchowskiej pow. dobrzyńskim.

W 1543-68 r. na T. Wilczej dziedziczą T. drobna szlachta

wieloherbowa ¹⁾ z przydomkami *Koziczek*, *Krzaczek* v. *Krzeczk* v. *Kręczk* ²⁾, *Samiec*, *Truszczyk* v. *Truska* ³⁾, *Wikiel*, *Wilk* i *Wilczek* oraz bez przydomków ⁴⁾, mianowicie:

1) T. herbu Dołęga ⁵⁾, zapewne gałęź Turowskich Dołęgów przydomku *Wikiel* z Turowa Wielkiego w pow. mławskim ⁶⁾;

2) T. Wilkowie i Wilczkowie recte Janczewscy herbu niewiadomego (Jastrzębce? Ogonowie?) z Janczewa ⁷⁾ (par. karnkowska pow. lipnoski);

3) T. Koziczekowie recte Koziccy herbu Ogończyk z Kozic w pow. sierpskim ⁸⁾, jedna rodzina z Kozickimi z Kolanowa i Kozickimi v. Śniechowskiemi Kozikami z Śniechów (par. sudraska pow. lipnoski) oraz

4) różne inne rodziny T. niewiadomych herbów i nieznanego pochodzenia.

Większość T. należy do szlachty zagrodowej.

¹⁾ Źródła wymieniają kilkunastu T.

²⁾ Mikołaj T. Krzeczak v. Kreczk († 1547), dziedzic części w T. Wilceży, zapisał przed śmiercią pewną część swego dziedzictwa, żonie Annie, która powtórnie wyszła za Leonarda Kochańskiego z Kochania. Synami tego Mikołaja Krzeczka byli Jan Krzaczek (Krzaczak, Krzeczak, Kreczk, Krzacz) i Wojciech Kreczk (Krenczk, Kreczk, Krzeczak). Z nich Jan Krzaczek (1544-65), dziedzic części w T. Wilceży, wypędził matkę czy też macochę Annę Kochańską z części w T. Wilceży, zapisanej jej przez pierwszego jej męża, wskutek czego Anna procesuje się z Janem Krzaczkiem w 1545-7 r. w grodzie. Wojciech Krzeczak (1564-8), drugi syn Mikołaja, siedział również na części w T. Wilceży (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 332, 554, 612, 1053, 1054, 1059, 1077, 1078, 1084, 1086, 1171, 1213, 1214, 1258, 1345; II, 240, 241, 400, 415, 436).

³⁾ Mateusz T. Truszczyk v. Truszczyk (1545-6) z T. Wilceży, syn Katarzyny (1545), a brat Pawłowej Płonceżyńskiej, spłodził synów Stanisława (1564-5) i Jana (1547-67) T. Truszczyków v. Trusków, którzy w 1564-7 r. posiadali część w T. Wilceży (Gr. I, 676-678, 848, 1185; II, 318. Wyk. pob.

⁴⁾ Szymon (1531), Jan (1535-4...), Andrzej Janicz (1538-44), Barbara (1544), Łukasz (1535-41), Andrzej Samiec (1541) i Aleksy (1567) T. dziedziczyli na częściach w T. Wilceży (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 245, 246; II, 318).

⁵⁾ Żernicki.

⁶⁾ Z pośród wielu Turowskich, którzy za ostatnich dwóch Jagiellonów dziedziczyli na T. Wilceży (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 57, 83, 174, 175, 359, 872-874, 1331, 1332), Paweł Turowski Wikiel (1531-65) w wykazach poborowych 1531-4... r. figuruje jako Wikiel z Turzy Wilceży, t. j. Turzki. Mikołaj Turowski Wikiel (nie żyje 1543), dzieci jego Mateusz (1543) i Małgorzata (1543-7), brat rodzony Mikołaja Wikiela Wojciech Turowski (nie żyje 1543), syn tego ostatniego Feliks (1543-6) i inny Wojciech Turowski (1564-5) dziedziczyli w T. Wilceży (l. c.). Paprocki musiał coś słyszeć o pochodzeniu T. Dołęgów od Turowskich, skoro pierwszych wyprowadza z Mławskiego, lecz wiadomość tę powtórzył bardzo niedokładnie albowiem z Turzy Wielkiej i Turzy Małej

w pow. szreńskim wyszli nie Turscy Dołęgowie, a Nałęcz i Jastrzębce (Paprocki, Her. ryc. pol. str. 403. Rpis Wittyga).

⁷⁾ Jan Janczewski (Wyk. pob. 1531-41), dziedzic części w Turzy Wielkiej, a następnie w T. Wilceży, spłodził syna Andrzeja Janczewskiego v. Turzkiego Wilka (1535-65). Ten Andrzej dziedziczy w 1535-40 r. na części w Rzuchowie, a w 1543-6 na części w Turzy Wilceży, którą wreszcie sprzedaje Pawłowi Trzczańskiemu Lemieszowiczowi z Trzcianki Wielkiej. W 1543-5 r. jest podwoźnym dobrzyńskim. W 1547 r. staje w grodzie bobrownickim, jako imposesjonat i golota. W 1564-5 r. opłaca podatek z części w Turzy Wilceży (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 75, 76, 124, 195, 212, 235, 280, 290, 291, 359, 531, 532, 590, 591, 872-874, 1071, 1102, 1254, 1331, 1332). Córka jego Dorota (1567) była za Mateuszem Ligowskim Perzykiem (Gr. bobr. II, 273, 274). Prawdopodobnie do Janczewskich-Turskich należał również Paweł Wilczek. (Wyk. pob. 1541), ubogi ziemianin z Turzy Wilceży.

⁸⁾ Wojciech T. Koziczek podarował w 1567 r. część w T. Wilceży Adrijanowi Chełmińskiemu (Gr. bobr. II, 247, 248).

U.

203. UGOSCY herbu Ślepowron ¹⁾ z Ugoscza v. Ugoska (par. ruska por. rypiński) ²⁾ nielicznie rozrodzeni. Nie należą do drobnej szlachty.

Zdaje się, że swój pierwotny herb w XVI w. zamienili na Ślepowrona Ciecierskich z Ciecierska w pow. raciańskim, z którymi byli spokrewnieni po kądzieli ³⁾.

¹⁾ Ks. pob. płoc. 1552 r. (Arch. Kom. Sk. t. 52).

²⁾ Część Znańca (par. płońska pow. rypiński), należąca do U., nazywano Znańcem Ugoskim (Wyk. pob. 1535 i 1541 r.).

³⁾ Prócz rozrodzonych Ślepowronów, na Cieciersku w XVI w. siedzieli nieliczni Dołęgowie (Rpis Wittyga). N. Ugoski—zapewne Baltazar, wymieniany w Metryce Koronnej z 1520 r. (XXXIV, 318 i 348) i w aktach grodzkich bobrownickich z 1545 r. (t. I str. 645), z żony Ciecierskiej, dziedziczył części Ciecierska, spłodził syna Stanisława U. z U. (1544-7), żonatego z Anną (1535-46), córką Mikołaja Karnkowskiego, tenatarjusza Jankowa i córkę Elżbietę († przed 1544 r.), która była za Piotrem Steklińskim z Steklina (Gr. bobr. I, 301-304, 537, 557, 558, 747, 1018, 1019, 1044, 1375. Metr. Kor. LI, 75). Prócz tych U., źródła wymieniają jedynie Wojciecha U. z U. (1564) i Annę U. (1564-5) z U., Znańca i Gizinka (Wyk. pob.).

W.

204. WĄPIELSCY z Wapielska (par. radzikowska pow. rypiński).

Niewiadomo czy do Kielpińskich herbu Rogala z Kielpin (par. osiecka pow. rypiński), czy też do W. herbu niewia-

domego należeli: Małgorzata, której skonfiskowano w 1497 r. połowę dóbr w W. i Kielpinach¹⁾ i Jakób Chrzczon (Krystyn) z W. i Kielpin († przed 1567 r.) ojciec Agnieszki Rycharskiej, Katarzyny Sebastjanowej Pręczkowskiej, Reginy Danielowej Pręczkowskiej i Zofji Leszczyńskiej²⁾.

Inni W., drobna szlachta, byli galezią Żółtowskich herbu Ogończyk z Żółtowa w pow. sierpskim³⁾ i stanowili jedną rodzinę z Żółtowskimi-Czetkowskimi z Czetkowów w par. i pow. rypińskim.

¹⁾ Metr. Kor. XVI, 121. ²⁾ Wyk. pob. Gr. bobr. II, 3-5, 130, 139, 152, 153.

³⁾ Marcin Żółtowski v. Wapielski (Gr. bobr. I, 197, 237-240, 380, 381, 389, 452, 458, 913, 914, 972, 982, 1210) w 1543-7 r. posiadał części w W. i Czetkowach. Por. Czetkowsy.

205. WIDLIŃSCY v. WIDLEŃSCY z Widlna v. Widleńska v. z Wilna¹⁾ pod Kikołem (*par. krostkowska pow. lipnoski*), wymienionego w dyplomie Ziemowita ks. dobrzyńskiego z d. 2 czerwca 1297 r.²⁾

W XVI w. na W. siedzą dość zamożni W. herbu Junosza, którzy używają przydomków *Czech*³⁾ i *Gnidka*⁴⁾, i od innych swych posiadłości Grodzienia (*par. grodzieńska pow. lipnoski*) i Osieka (*par. osiecka pow. rypiński*), piszą się Grodzieńskimi i Osieckimi. Zięć jednego z tych W. Sebastjan Łapinoski (1544-7) herbu Rogala z Łapinosa Małego (*par. osiecka pow. rypiński*) od dóbr swej żony Zofji W. (1544), dziedziczki części w W., pisał się Widlińskim⁵⁾.

Z W. Junoszami⁶⁾ nie mieli nic wspólnego. W. herbu niewiadomego, szlachta zagrodowa z Szczepanków (*par. ostrowska pow. lipnoski*).

Ci W. od Szczepanków pisali się Szczepankowskimi i jak się zdaje w 1531-41 r. nie dziedziczyli już na Widlnie⁷⁾.

¹⁾ W końcu XVII i w pierwszej połowie XVIII w. Widlińscy pisali się Wileńskimi z Wilna (Wyk. pob. 1663 r. Dissol. dobrz.).

²⁾ Metr. Kor. LXXVIII, 125.

³⁾ Przydomki Czech i Czechowicz Ligowskich, Chlebowskich, Nagórskich i W. vel Grodzieńskich wskazują na wyznawanie przez członków tych rodzin herezji braci czeskich lub pochodzenie ich od przodków-husytów (Monum. med. aevi XVIII t. III cz. I).

⁴⁾ Przydomek Gnidka (od małego wzrostu szlachcica) posiadają różne rodziny weale z sobą nie spokrewnione np. Dobrscy i W.

⁵⁾ Gr. bobr. I, 342, 343, 347, 348, 363, 928, 929, 1066, 1067, 1086, 1148, 1213, 1219.

⁶⁾ Stanisław i Mateusz bracia W. z W. herbu Junosza świadczą 8 maja

1503 r. na rokach grodzkich w Bobrownikach w sprawie oczyszczenia szlachectwa Kaepra Hermana z Rychnowa w Prusach Zachodnich (Metr. Kor. XX, 118). Z nich Mateusz na części W. i Grodzienia v. Grodzieński, mający w 1520 r. sprawę z Anną Borowską u starosty plockiego (ibid. XXXIV, 296), zmarł przed 1540 r. Z żony Barbary z Ostrowitego (Gr. bobr. I, 366-374, 396, 397, 505, 615-619), herbu Ogończyk († przed 1509 r.), wdowy po Mikołaju Magnusie z Osieka Wielkiego (l. c.), spłodził synów: Jana W. Czecha v. Grodzieńskiego na części Grodzienia i Ciołuchowa, Pawła W. i trzeciego, nieznanego z imienia. Córka tego ostatniego Anna (1545-7) na częściach w Szczepankach, Szwewie i Podleskach wyszła za mąż za Wawrzyńca Czepieńskiego z Czepienia (Gr. bobr. I, 596, 615-619, 691, 692, 821-823, 1026-1031, 1051, 1052, 1105, 1106, 1181, 1187, 1188, 1211, 1212). Jan W. Czech (p. w.) vel Grodzieński z Grodzienia, którego od nazwiska pierwszego męża matki nazywano również Osieckim, zmarł bezpotomnie około 1544 r. (Gr. bobr. I, 45, 46, 63, 146-148, 158, 160, 185, 186, 219, 220, 225, 232, 233, 284, 285, 290, 317, 330, 366-271, 505, 615-619, 1193). Sukcesję po nieboszczyku biorą wdowa po nim Katarzyna (1544-7), córka Andrzeja Balińskiego, wojskiego i poborcy ziemi dobrzyńskiej (Gr. bobr. I, 330, 360, 396, 397, 416-418, 505, 596, 615-619, 691, 692, 821-823, 1026-1030, 1105, 1106, 1180, 1181, 1187, 1188, 1193, 1211, 1212), brat rodzony zmarłego Paweł Widliński i rodzona jego synowica Anna Czepieńska. Drugi syn Mateusza Paweł W. (1543 † 1547), żonaty z Anną N. (1547-68), dziedziczką części w Księżem, a po śmierci męża i w W. i w Grodzieniu (1564-8), miał syna Jakóba W. (1546-68), zwanego Gnidką (Gr. bobr. I, 211, 219, 220, 290, 357, 358, 396, 397, 416-418, 505, 596, 615-619, 691, 692, 715, 748, 749, 821-823, 1026-1030, 1049, 1050, 1180, 1181, 1187, 1188, 1211, 1212, 1278, 1359, 1360; II, 134, 245, 366, 397, 962. Wyk. pob.). N. Widliński, zapewne syn Stanisława W., rodzzonego brata Mateusza, z Katarzyny Grodzieńskiej († przed 1544 r.), córki Michała Grodzieńskiego Gierły z Grodzienia i Ciołuchowa i żony jego Małgorzaty, spłodził trzy córki: Annę Janową Ossowską v. Zboińska, Dorotę Adamową Brzezińską i Zofję (1544) dziedziczką części w W., żonę Sebastjana Łapinowskiego (1544-7) v. Widlińskiego (Gr. bobr. I, 342, 343, 347, 348, 363, 928, 929, 1049-1051, 1066, 1067, 1086, 1104, 1148, 1213, 1219). Inna Zofja W. z W. (1543-67) była za Andrzejem Siecińskim (Gr. bobr. I, 60, 61, 711; II, 8. Wyk. pob.).

⁷⁾ Piotr W. (1531), Feliks W. (1540-41) i Barbara W. vel Szczepankowska (1535-41) posiadali zagrody w Szczepankach (Wyk. pob.).

206. WIELICCY herbu Wezele, herbu Belina, herbu Lubicz¹⁾ i herbu Junosza²⁾ z Wielkiego Starego v. parafjalnego v. kościelnego i Wielkiego Nowego v. Nowejwsi w *par. wielickiej pow. dobrzyńskim* (dzisiaj Wielgie).

Czy W. Wezelicze, z których Trojan uczestniczył w 1434 r. w akcie obietnicy szlachty dobrzyńskiej co obioru na tron Jagiellończyka³⁾, siedzieli jeszcze w XVI w. na W., nie wiemy ponieważ

prawie wszystkie pieczęcie W. na kwitach poborowych uległy zniszczeniu.

W. Belinowie siedzieli na W. również już za Jagielly. Jan z W. z rodu Belinów brał udział w 1434 r. w tym samym akcie, dotyczącym się obioru Jagiellończyka na tron przez szlachtę dobrzyńską⁴).

W XVI w. W. Belinowie byli dość zamożną szlachtą. Dobrogost v. Bonawentura W. (1544-68) przydomku *Serwatka* na częściach W. Starego, W. Nowego, Kurowa i Zlewód⁵) w 1565 r. używa pieczęci z herbem Belina i literami T. M.⁶), widocznie pożyczonej od krewnego lub sąsiada — współklejnotnika. Córka jego Katarzyna (1567) wyszła za mąż za Stanisława Zawidzkiego z Tupadeł, dziedzica Zębowa w pow. sierpskim⁷).

W. Lubowie, dość zamożna szlachta, byli jedni z innymi Lubami z pobliskich wsi w pow. dobrzyńskim: Orłowskiemi z Orłowa (par. wielicka) i Olesińskimi z Olesna v. Oleszna (par. zadusznicka) których przodkowie w pierwszej połowie XV w. siedzieli na Tupadłach (par. mokowska pow. dobrzyński) i Olesnie. Według heraldyków naszych gałęź W. Lubów już na początku XVI w. osiedliła się w ziemi chełmińskiej, gdzie od Tylic wzięła nazwisko Tylickich.

Andrzej W. z W. Starego i Nowego (1503 † przed 1545 r.) herbu Lubicz świadczył dn. 8 maja 1503 r. na rokach grodzkich w Bobrownikach w sprawie oczyszczenia szlachectwa Kacpra Hermana z Rychnowa w Prusach Zachodnich⁸). Był następnie sędzią ziemi dobrzyńskiej⁹). Z córek jego, splodzonych z żony Anny N., Dorota była za Walentym W. Kuroszem herbu Junosza, Anna za Stanisławem Konarskim i Jadwiga za Mateuszem Witoskim¹⁰).

W. herbu Junosza, również nielicznie rozrodzeni, od wsi Kurowa (par. zadusznicka) brali przydomek *Kurosz* v. *Kuras*. Według świadectwa Paprockiego z W. Junoszków jeden tylko Wawrzyniec został się za jego czasów w ziemi dobrzyńskiej i tam zostawił potomstwo, inni zaś przenieśli się do Małopolski. Pieczęć z 1566 r. tego Wawrzyńca W. Kurasa z W. Starego, W. Nowego i Krowiczyna, syna Walentego W. Kurosza (1445-6), z W. i Doroty

¹) Niesiecki. ²) Paprocki Her. ryc. pol. str. 322. Niesiecki.

³) Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II Nr. 578. ⁴) Ibid.

⁵) Wyk. pob. Gr. bobr. I, 245, 509; II, 126, 176, 330, 427.

⁶) Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 532. ⁷) Gr. bobr. II, 176.

⁸) Metr. Kor. XX, 118. ⁹) Gr. bobr. I, 210, 335-737, 1218.

¹⁰) Gr. bobr. I, 735-737.

Wielickiej herbu Lubicz († przed 1545 r.) sędzianki dobrzyńskiej¹¹), jest niestety zupełnie zniszczona¹²). Paprocki¹³), twierdzi, że ci W. Junoszowie byli jedni z Suchodolskimi z ziemi dobrzyńskiej. Informacja ta jest conajmniej nieścisła, albowiem Suchodolscy wyszli z Suchodołu, jakiejś wsi dzisiaj zaginionej, wówczas znajdującej się w ziemi plockiej na granicy ziemi dobrzyńskiej i dziedzieli w 1531-67 r. na cząstkach i zagrodach w Rzuchowie pow. lipnoskim¹⁴).

Niewiadomo do jakiej z wymienionych rodzin W. należeli: Stanisław W. (1565) z W. Starego i Nowego¹⁵) i Andrzej W. (1564-7) z Kurowa i Zlewód¹⁶).

¹¹) Gr. bobr. I, 735-737, 876; II, 143, 147, 148, 180, 181. Arch. Kom. Sk. t. 59 Nr. 457 Wyk. pob. Niewątpliwie bliskim krewnym Walentego i Wawrzyńca W. Kuroszów był Bartłomiej W. Kurosz (Gr. bobr. 1543-5 r. I, 34, 35, 626).

¹²) Arch. Kom. Sk. t. 59 Nr. 457. ¹³) Paprocki Her. ryc. pol. str. 322.

¹⁴) Wyk. pob. 1531-65 r. Gr. bobr. I, 89, 151, 152. Por. Suchodolscy. Pocz. przybyszów. ¹⁵) Wyk. pob.

¹⁶) Wyk. pob. Gr. bobr. II, 108, 109, 147, 148, 190, 191, 262, 264.

207. WIELICCY z Wielkiego v. Wielkiego Nowego v. Wielkiego pod Działykiem (dzisiaj Wielgie) w par. *działyńskiej* pow. lipnoskim.

Z jakiej rodziny pochodził Andrzej z W., który przed 1472 r. oddał w zastaw połowę W. Mikołajowi Działyńskiemu, dworzaninowi królewskiemu¹), powiedzieć nie umiem.

Za ostatnich Jagiellonów na W. dziedziczą dwie drobnoszlacheckie rodziny W. mianowicie:

1) W. herbu Cholewa²), przydomku *Sójka* jedni z Babeckimi z Babeza Rzałego (par. sierpska pow. rypiński), Dobrosielskimi z Dobrosielic pod Drobinem w ziemi plockiej, Paprockimi z Paprotek (par. sierpska pow. rypiński), a być może i z Babeckimi - Sułockimi z Sułocina (par. sierpska pow. rypiński) i

2) W. herbu niewiadomego, przydomku *Sterna*³), zapewne gałęź Gizińskich Sternów z pobliskiego Gizinka (par. ruska pow. rypiński).

¹) Metr. Kor. XII, 110. ²) Paprocki, Her. ryc. pol. str. 352. Niesiecki.

³) Wojciech W. Sterna († 1566 lub 1567), dziedzic części w Komorowie, zapewne jeden z pięciu synów Mikołaja (nie żyje 1547) i Jadwigi (1547), a brat Jana (1547), Grzegorza (1547), Piotra (1547) i Mateusza (1547), z żony Agnieszki N. (1564-5) splodził synów Jana W. Sternę (1564-8) i Pawła W. (1568). Wyk. pob. Gr. bobr. I, 1093, 1233, 1248, 1257, 1258, 1263; II, 340-343.